

Transgenders in de Nederlandse media

*Een onderzoek naar de representaties van transgenders
in de Nederlandse traditionele en online media*

Sabine Rademaker

459560

P. Tenbült

Master Media Studies- Media en Cultuur

Erasmus School of History, Culture and Communication

Erasmus Universiteit Rotterdam

Master thesis

November 2017

Abstract

Tegenwoordig bestaat er veel discussie rondom de positie van transgenders in de maatschappij. Er worden verschillende initiatieven ondernomen ten behoeve van genderneutraliteit en daarnaast groeit de aandacht voor transgenders in de media. Deze mediarepresentaties zijn van invloed op hoe het publiek tegen transgenders aankijkt en hierover een mening vormt. Ondanks de groeiende media-aandacht, hebben transgenders nog steeds een ondergeschikte positie in de maatschappij en worden zij negatief of stereotyperend in de media afgebeeld. Onderzoek naar de representaties van transgenders is beperkt, zeker als gekeken wordt naar de Nederlandse context, en specifiek het naar het perspectief van het Nederlandse publiek op deze representaties. Daarom is in dit onderzoek de volgende hoofdvraag opgesteld: *Op welke manier geeft het publiek betekenis aan representaties van transgenders in de Nederlandse traditionele en online media?*

Door middel van een receptieonderzoek, in de vorm van tien interviews, zijn de opvattingen van een publiek tussen de 18 en 25 jaar verkregen. Aan de hand van een thematische analyse, over de data uit de interviews, zijn vijf dominante thema's naar voren gekomen. Daaruit is gebleken dat de Nederlandse traditionele media geen eenduidige betekenis geven aan transgenders en niet alleen stereotypes voortzetten, zoals vaak verondersteld wordt. Ze bevestigen enerzijds een heteronormatieve samenleving en duiden een strikt onderscheid aan tussen man en vrouw door transgenders vaak als traditionele, 'echte' mannen of 'echte' vrouwen te representeren. Tegelijkertijd worden transgenders ook als de Ander neergezet door hun identiteit centraal te stellen, hun uiterlijk of karaktereigenschappen uit te vergroten of transgenders in een slachtofferrol te plaatsen. Anderzijds creëren de media ook inzichten in het leven van transgenders waardoor de grenzen aan de heteronormatieve samenleving uitgedaagd worden en meer begrip voor hen kan ontstaan. Dit is tegenstrijdig met voorgaand onderzoek, dat representaties van transgenders in de traditionele media als negatief en stereotyperend bestempeld. Online media lijken volgens de respondenten nauwelijks stereotypes te bevestigen en transgenders meer als 'mens' te representeren. Echter is de vraag waarom er nauwelijks stereotypes herkend werden, terwijl uit eerder onderzoek is gebleken dat deze ook in online media aanwezig zijn. Het is daarom van belang om, naast representaties in de traditionele media, online representaties van transgenders verder te integreren in onderzoek naar andere genderidentiteiten om tot nieuwe inzichten te komen en een uitgebreide schets van de verschillende representaties van transgenders te geven.

KEYWORDS: transgenders, genderneutraliteit, seksualiteit, representatie, stereotypes, heteronormativiteit, performativiteit.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1.Opzet onderzoek	7
2. Theoretisch Kader	8
2.1 Definitie van transgenders	8
2.1.1 <i>Transgenders in Nederland</i>	9
2.1.2 <i>Transgenders als de Ander: heteronormativiteit versus performativiteit</i>	10
2.2 Transgenders in traditionele media	11
2.2.1 <i>Transmisogynie</i>	12
2.2.2 <i>Transfobie</i>	12
2.2.3 <i>Transpathetisch</i>	13
2.3 Transgenders in online media.....	14
2.4 Conclusie; Sensitizing concepts	17
3. Methode	20
3.1 Publieksonderzoek.....	20
3.2 Media-objecten.....	21
3.3 Sampling en Dataverzameling.....	23
3.4 Operationalisering.....	24
3.5 Data-analyse.....	28
3.6 Validiteit en betrouwbaarheid.....	29
3.7 Conclusie.....	30
4. Resultaten	31
4.1 De transidentiteit centraal.....	32
4.2 Transgenders als ‘echte mannen en vrouwen’	35
4.3 Transgenders als spektakel.....	40
4.4 Transgenders als slachtoffer.....	43
4.5 Transgenders als ‘mens’	48
4.6 Conclusie resultaten.....	53
4.7 Overzicht sensitizing concepts en resultaten.....	54
5. Conclusie	56
5.1 Conclusie; Traditionele media.....	56
5.2 Conclusie; Online media.....	58
5.3 Praktische implicaties.....	59
5.4 Beperkingen en aanbevelingen vervolgonderzoek.....	61
6. Referentielijst	64

Bijlage A: Topiclist.....	72
Bijlage B: Consent Formulier.....	76
Bijlage C: Codebomen.....	78

1. Inleiding

De afgelopen jaren bestaat er veel discussie rondom de acceptatie van verschillende genderidentiteiten, genderneutraliteit, en vooral de positie van transgenders in de maatschappij. Zo bestaat er bijvoorbeeld onenigheid in Amerika over het besluit van Obama om genderneutrale toiletten te introduceren op scholen en overheidsinstanties. President Donald Trump heeft inmiddels dit besluit teruggedraaid en gescheiden toiletten voor mannen en vrouwen heringevoerd (Transgenders Op Scholen, 2017). Ook heeft Trump recentelijk besloten om transgenders niet meer te rekruteren voor het Amerikaanse leger, terwijl in juni 2016 was besloten om transgenders voortaan ook als militair aan te nemen. Sindsdien staat de positie van transgenders centraal onder de aandacht.

In Nederland zijn genderneutraliteit en de acceptatie van andere genderidentiteiten ook grote discussieonderwerpen. Zo bestaat de mening bij een groot deel van de Nederlandse bevolking dat genderneutrale toiletten ongemakkelijke situaties voor de verschillende seksen zouden veroorzaken (Huygen, 2017). Ook verkoopt de Hema tegenwoordig genderneutrale kleding en hebben de Nederlandse Spoorwegen recentelijk besloten om reizigers niet meer als ‘dames en heren’ aan te spreken, maar als ‘beste reizigers’, om geen enkele genderidentiteit buiten te sluiten. Deze initiatieven hebben positieve, maar ook veel negatieve publiciteit ontvangen (Van der Kaaij & Terpstra, 2017). Hieruit blijkt dat de maatschappelijke discussie betreffende de positie van ‘andere’ genderidentiteiten ook in Nederland actueel is en een steeds prominentere plek in de samenleving heeft gekregen (Atria, 2017).

Dit is ook te zien doordat de aanwezigheid van transgenders in de media sterk is toegenomen in de afgelopen decennia (Ekins & King, 2006; McInroy & Craig, 2015, pp. 607). Zo is alleen al in de Nederlandse media het aantal transgender representaties in de periode tussen 2012 en 2016 gestegen van 1500 keer per jaar tot 5500 keer per jaar (Atria, 2017). Daarnaast is ook gebleken dat in de afgelopen jaren steeds meer mensen expliciet voor hun transgenderidentiteit uitkomen (Meer Transgenders In, 2017). Waar bijvoorbeeld in de periode tussen 2010 en 2014 nog tachtig personen per jaar in Nederland hun geslachtsregistratie wijzigden bij de gemeente, was dit in 2015 al opgelopen tot 770 personen per jaar (Meer Transgenders In, 2017).

Ondanks de groeiende media-aandacht voor transgenders en het feit dat steeds meer transgenders openlijk voor hun geardeheid uitkomen, blijkt echter uit onderzoeken van McInroy en Craig (2015) en het Atria-instituut (2017) dat juist deze toenemende media-aandacht meer risico's op stereotypering en discriminatie veroorzaakt. De maatschappij gaat namelijk nog altijd uit van 'ouderwets hokjesdenken' waarbij wordt uitgegaan van een strikt, heteroseksueel onderscheid tussen mannen en vrouwen (Connell & Messerschmidt, 2005). Volgens McInroy en Craig (2015) passen transgenders niet binnen deze hokjes en worden zij daarom op grote schaal verkeerd of

negatief afgebeeld in de media, als bijvoorbeeld prostituees, drugsgebruikers of misdadigers. Ook wordt vaak de nadruk gelegd op de moeilijkheden tijdens hun transitie waardoor zij als slachtoffer worden gerepresenteerd (Miller, 2015). Deze stereotyperingen schieten volgens de auteurs te kort om een volledig beeld van transgenders te creëren en acceptatie en begrip voor hen te ontwikkelen in de maatschappij.

De mediarepresentaties van transgenders hebben zo invloed op de manier waarop de maatschappij tegen transgenders aankijkt (Costera Meijer & de Bruin, 2003; Atria, 2017). Echter wordt hier in onderzoek nauwelijks aandacht aan besteed. Het Atria-Instituut (2017) spreekt dan ook van een gat in het onderzoek naar de representaties van transgenders. De bestaande literatuur heeft namelijk wel eerder onderzoek verricht naar de representatie van ‘andere’ genderidentiteiten, maar maakt daarin vaak een vanzelfsprekend onderscheid tussen hetero- en homoseksuelen (Stryker, 2012). Daardoor worden ‘andere’ genderidentiteiten gereduceerd tot homoseksuelen en wordt er volgens Stryker (2006) zo alleen een onderscheid gemaakt op basis van een ‘andere’ seksuele geaardheid, waarbij heteroseksualiteit als norm geldt. Daardoor worden de stereotype hokjes van ‘man’ en ‘vrouw’ in onderzoek vaak voortgezet. Dit heeft als gevolg dat meer fluïde genderidentiteiten als transgenders gemarginaliseerd of onterecht in dezelfde hokjes geplaatst worden. Verder onderzoek naar de representatie van transgenders is daarom van belang omdat het een volgende stap kan bieden in het doorbreken van bovengenoemde hokjes en in de richting van maatschappelijke acceptatie kan toewerken (Stryker, 2006, Wight, 2011).

Wanneer de representaties van transgenders in de huidige literatuur wel onderzocht worden, wordt er vaak alleen door middel van tekstuele analyses gekeken naar representaties in de traditionele media, en dan specifiek in Amerikaanse films of series (Beckman, 2016). Tegenwoordig zijn transgenders echter ook steeds vaker in televisieprogramma's te zien en is er online een beweging gaande waarbij er steeds meer kanalen door, voor en over transgenders ontstaan (Raun, 2015). Daardoor kunnen deze (online) media ook van invloed zijn op de beeldvorming van transgenders, en is het van belang om verder te kijken dan alleen naar representaties in films of series (Beckman, 2016). Daarnaast is voorgaand onderzoek voornamelijk van Amerikaanse aard, en is het interessant om nu ook een ander perspectief te bieden. De representaties van transgenders in de Nederlandse media worden hiervoor als geschikt geacht aangezien, zoals eerder genoemd, het aantal representaties van transgenders in Nederland sterk is toegenomen, en discussies over dit onderwerp nu prominent in de Nederlandse samenleving aanwezig zijn (Atria, 2017). Daarnaast is het interessant omdat Nederland bekend staat als open, vrij en tolerant land wanneer het gaat om identiteit en seksualiteit. Echter, in praktijk blijkt dat vaak in veel mindere mate zo te zijn (Buijs, 2012). Zo blijkt uit een onderzoek van het Sociaal Planbureau (Kuyper, 2017) dat 51 % van de Nederlandse bevolking wel een positieve houding

tegenover transgenders heeft, maar dat tegelijkertijd nog steeds een groot deel van de ondervraagde transgenders buitengesloten of gediscrimineerd wordt, en dat zelfs 30 % van de ondervraagde transgenders nog altijd ‘in de kast’ leeft. Daarom is het niet alleen wetenschappelijk interessant om een nieuw perspectief te bieden op representaties van transgenders, maar ook noodzakelijk om onderzoek naar transgenders in de Nederlandse media te verrichten om discriminatie en vooroordelen in Nederland aan te pakken. Daardoor kan meer acceptatie en gelijkheid ontstaan (Transgenders Durven Niet, 2016; Atria, 2017).

De betekenisgeving aan transgenders wordt niet alleen door representaties in de media geproduceerd, maar vooral door hoe andere mensen of instanties tegen (representaties van) transgenders aankijken en wat ze hierover zeggen (Barker, 1998; Atria, 2017). Volgens Kuyper (2012) en Atria (2017) mist, naast (tekstueel) onderzoek naar de representaties van transgenders in de media, specifiek ook het perspectief van het brede publiek op deze representaties. Het is daarom interessant om representaties van transgenders te onderzoeken door een publieksonderzoek in de vorm van interviews uit voeren. Daarom wordt in dit onderzoek de volgende hoofdvraag gesteld: *Op welke manier geeft het publiek betekenis aan representaties van transgenders in de Nederlandse traditionele en online media?*

Daarbij zullen de volgende deelvragen beantwoord worden:

1. *Wat zijn transgenders?*

Door deze vraag te beantwoorden kan duidelijk gemaakt worden wat de term ‘transgender’ inhoudt. Ook wordt een schets gegeven van hoe de Nederlandse maatschappij tegen transgenders aankijkt, waardoor context wordt gegeven aan de manier waarop transgenders worden gerepresenteerd in de Nederlandse media.

2. *Welke representaties van transgenders bestaan er in de traditionele media?*

De beantwoording van deze vraag brengt in kaart hoe transgenders tot nu toe in de traditionele media gerepresenteerd zijn.

3. *Welke representaties van transgenders bestaan er in online media?*

Door deze vraag te beantwoorden wordt in kaart gebracht hoe transgenders op online kanalen gerepresenteerd worden.

4. *Welke representaties zijn relevant voor de representaties van transgenders in de Nederlandse media?*

De beantwoording van deze vraag zal aangeven welke representaties van transgenders, en daarmee welke relevante concepten meegenomen zullen worden tijdens het interpreteren van de data.

Dit onderzoek zal zich richten op transgender personages in zowel de Nederlandse traditionele media als film, televisie en documentaire, als in online media. Er is gekozen voor een brede selectie aan media van de afgelopen vijf jaar waarin transgender personages voorkomen. Daardoor kan een zo goed mogelijk algemeen en recent beeld gecreëerd worden van hoe transgenders in de Nederlandse media worden gerepresenteerd. Er is gekozen voor de volgende programma's, documentaires en onlinekanalen: *Hollands Next Top Model* (2015), *Geslacht* (2017), *Hij is een Zij* (2016), *Love me Gender* (2016), *Louisa & Rosanna: Onze Transgender Liefde* (2015- heden), *Valentijn* (2007), *Queer Amsterdam* (2017), *The Transketeers* (2017), het 'transgender kanaal' van *Vice Nederland* en verschillende vlogs van Nederlandse transgenders op *Youtube*. De keuze voor deze media zal verder toegelicht worden in paragraaf 3.2.

1.1 Opzet van onderzoek

In het vervolg van dit onderzoek wordt in het tweede hoofdstuk het theoretisch kader beschreven. Hierin worden belangrijke concepten met betrekking tot transgenders en hun representaties in de media beschreven en wordt eerder onderzoek naar transgenders en gender aangehaald. Het theoretisch kader dient als fundering voor het resultatenhoofdstuk, waarin verwezen zal worden naar de belangrijkste concepten en literatuur. In het derde hoofdstuk wordt beschreven welke methode in dit onderzoek gebruikt is, hoe de data verzameld en geanalyseerd zijn, en waarom dit onderzoek als valide en betrouwbaar beschouwd kan worden. Vervolgens worden in het vierde hoofdstuk de resultaten beschreven. Hierbij zullen belangrijke fragmenten uit de interviews geciteerd worden en zullen deze gekoppeld worden aan de concepten uit het theoretisch kader. Ten slotte, in het vijfde hoofdstuk, worden de resultaten bediscussieerd en wordt er een antwoord geformuleerd op de hoofdvraag. Ook zullen er beperkingen van dit onderzoek genoemd worden en suggesties gegeven worden voor toekomstig onderzoek.

2. Theoretisch Kader

In dit hoofdstuk zullen de theoretische concepten beschreven worden die bruikbaar zijn voor dit onderzoek. Allereerst zal de eerste deelvraag beantwoord worden en zal de term *transgender* nader gedefinieerd worden. Daarbij zal ook kort beschreven worden wat de positie van transgenders momenteel is in de Nederlandse maatschappij en welke houding de Nederlandse bevolking tegenover transgenders aanneemt. Deze informatie is benodigd om het begrip *transgender* en de positie van transgenders in de Nederlandse samenleving te begrijpen. Vervolgens wordt het concept van de Ander besproken in relatie tot de concepten van *heteronormativiteit* en *performativiteit*, om duidelijk te maken dat de discussie die bestaat rondom transgenders voortvloeit uit deze concepten die de hokjes van ‘man’ en ‘vrouw’ respectievelijk bevestigen en tegenwerken (Bornstein, 1965). Vervolgens zal de tweede deelvraag beantwoord worden en zal ingegaan worden op verschillende representaties van transgenders in de traditionele media. Hierbij is het concept *the transgender gaze* van toepassing, dat onderscheid maakt in drie verschillende concepten; *transmisogynie*, *transfobie* en *transpathetisch*. Vervolgens wordt de derde deelvraag beantwoord en worden de online representaties van transgenders besproken door middel van de concepten *Becoming With*, *Queer Time* en *Commodification of Indifference*. Ten slotte zal de beantwoording van de vierde deelvraag een overzicht bieden van hoe de bovengenoemde concepten uit de verschillende deelvragen als sensitizing concepts fungeren. Dat wil zeggen dat wordt beschreven hoe deze concepten in het vervolg van dit onderzoek toegepast worden en welke concepten relevant zijn of buiten beschouwing worden gelaten tijdens het analyseren van de data.

2.1 Definitie van transgenders

De gangbare term om mensen te definiëren die een geslachtsverandering wensen of hebben ondergaan is ‘transgender’. Tot een aantal jaar geleden was de term ‘transseksueel’ nog de gebruikelijke bewoording, maar inmiddels is dat veranderd in ‘transgender’ of ‘transgender persoon’ (Atria, 2017). Met de term transgender wordt “a diverse group of people whose gender identity or expression diverts from prevailing societal expectations” bedoeld (Bauer et al., 2009 in Heinz, 2012, p. 326). Deze groep mensen kunnen uiterlijke kenmerken van mannen of vrouwen bezitten, maar zich tegelijkertijd met het andere geslacht identificeren, of volledig van geslacht veranderd zijn (Davis, 2009). Het proces van geslachtsverandering wordt ook wel transitie genoemd, waarbij door middel van hormoonbehandelingen of operaties uiterlijke veranderingen tot stand kunnen komen.

Binnen de categorie van ‘transgender’ wordt een onderscheid gemaakt tussen transgender mannen en transgender vrouwen. Transgender mannen identificeren zich met de categorie ‘man’ of hebben een transitie ondergaan van de categorie ‘vrouw’ naar ‘man’ (Davis, 2009). Transgender

vrouwen identificeren zich met de categorie ‘vrouw’ of zijn in transitie van ‘man’ naar ‘vrouw’ gegaan (Davis, 2009). De term transgender hoeft dus niet te betekenen dat iemand een volledige transitie door middel van operaties ondergaan heeft, zoals vaak verondersteld wordt (McInroy & Craig, 2015). Een persoon kan zich dus bijvoorbeeld ook als vrouw identificeren terwijl diegene de mannelijke genitaliën heeft behouden. Binnen de groep van transgenders vallen ook genderqueers. Dit zijn mensen die zich niet met een bepaald geslacht identificeren, maar zich met meerdere geslachten of juist geen enkel geslacht identificeren (Richards, Bouman, Seal, Barker, Nieder, T’ Sjoen, 2016). Zij worden doorgaans graag aangesproken als ‘hen’. Mensen van wie hun biologische geslachtskenmerken en hun identiteit overeenkomen, worden ‘cisgender’ genoemd (Tate, Youssef & Bettergarcia, 2014). Dit kan bijvoorbeeld iemand zijn die als man geboren is, zich ook daadwerkelijk man voelt en zich naar de buitenwereld zo gedraagt.

Transgenders worden daarnaast geclassificeerd binnen de groep van de LGBTQ+ gemeenschap. Dit is een gemeenschap voor lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en queers. Het plusteken staat voor alle andere genderidentiteiten die tussen of buiten deze categorieën vallen (Kuyper, 2015). Vaak worden transgenders onder dezelfde noemer als homoseksueel of biseksueel geplaatst. Echter heeft het transgender-zijn niet in essentie iets te maken met een seksuele geaardheid, en kan dat per persoon verschillen (Stryker, 2006). Het is onbekend hoeveel transgenders er wereldwijd zijn, maar er wordt geschat dat ongeveer tussen de 0,2 en 0,6 procent van de wereldwijde bevolking transgender is of aan zijn of haar geslacht twijfelt (Transgender Infopunt, 2016). Het geschatte aantal Nederlandse transgenders wordt gesteld op 48.000 personen (Keuzenkamp & Ross, 2012).

2.1.1 Transgenders in Nederland

Uit het rapport *Transgender personen in Nederland* van het Sociaal Planbureau (Kuyper, 2017) is gebleken dat eenenvijftig procent van de Nederlandse bevolking een positieve houding heeft tegenover transgenders. Echter, blijkt uit hetzelfde onderzoek dat drieënveertig procent van de ondervraagde transgenders vaak negatieve reacties op zijn of haar voorkomen krijgt. Een deel van de ondervraagden gaf verder aan weleens belachelijk gemaakt (19%), buitengesloten (12%), bedreigd (5%) of aangevallen te worden (2%) (RADAR, 2016; Kuyper, 2017). Uit het onderzoek blijkt dan ook dat dertig procent van de ondervraagde Nederlandse transgenders nog altijd ‘in de kast’ leeft uit schaamte voor hun ware identiteit (Transgenders Durven Niet, 2016; Kuyper, 2017). Zij gaven aan dat zij nog niet durven toe te geven aan hun gewenste geslachtsidentiteit, omdat zij zich nog altijd niet geaccepteerd en ongewenst voelen. Ondanks de positieve, tolerante houding van het (kleine) merendeel van de Nederlandse bevolking tegenover transgenders, kampen transgenders dus nog altijd met negatieve reacties, discriminatie en zelfs geweld. Dit betekent dat er in de

samenleving nog steeds te veel onbegrip voor transgenders bestaat en dat transgenders daardoor geen gelijkwaardige positie in de maatschappij hebben. Volgens het Sociaal Planbureau (Kuyper, 2017) ontwikkelen transgenders daardoor vaak psychische problemen, kunnen zij lastig een baan vinden en leven zij vaak rond de armoedegrens.

2.1.2 Transgenders als de Ander: heteronormativiteit versus performativiteit

Uit bovenstaande cijfers blijkt dat er in de maatschappij nog altijd onbegrip voor en discriminatie van transgenders bestaat. Transgenders worden namelijk vaak beschuldigd van het feit dat zij hun omgeving misleiden doordat ze niet in de strikte categorieën van man of vrouw vallen (Stryker, 2006). Hun omgeving kan zich daarom niet met hen identificeren omdat ze het volgens Miller (2012) lastig vinden om gelijkenissen tussen zichzelf en de Ander te vinden. Daarom worden transgenders ook vaak geassocieerd met psychische stoornissen of een sombere of slechte gemoedstoestand (Keegan, 2014). Dit wordt ook wel dysforie genoemd, wat verwijst naar een angst- of stemmingsstoornis. Zo wordt een transgender gezien als iemand met een (tijdelijke) ziekte, die genezen moet worden (Barnett, 2015). Daardoor ontstaat er een grote kloof tussen ‘us’, de ‘normale’ omgeving en ‘them’; de transgenders die niet binnen de normen van de maatschappij passen. Daardoor wordt zelfs geweld tegen transgenders geoorloofd, om zogenaamd ‘slechte of zieke personen’ te straffen voor het verwarren en uit balans brengen van de samenleving (Stryker, 2006).

Aan dit gedachtegoed ligt volgens Bornstein (1965) het concept van heteronormativiteit tegen grondslag. Dit houdt in dat de samenleving uitgaat van een dichotomie tussen mannen en vrouwen, waarbij zij als tegenpolen worden gezien. Dit is al te zien in kleine dingen in de maatschappij, zoals gescheiden mannen- en vrouwentoiletten, gescheiden kleedkamers of kledingwinkels, of bijvoorbeeld de kleuren ‘roze’ voor meisjes en ‘blauw’ voor jongens (Butler, 1996). De norm die hierin centraal staat is een heteroseksuele geaardheid en een heteroseksuele relatie tussen man en vrouw (Connell & Messerschmidt, 2005). Daarbij past het stereotype beeld waarin mannen als ‘machtig’ gezien en vrouwen vaak een ondergeschikte rol bekleden, waarbij zij in verband worden gebracht met karaktereigenschappen als aanhankelijk, emotioneel, begripvol, zorgzaam of zwak (Oakley, 1998; Lauzen, Horan & Dozier, 2008; Sink & Mastro, 2016). Qua uiterlijk wordt er van vrouwen verwacht dat zij er verzorgd uitzien, schoon zijn en een slank figuur hebben. Mannen worden daarentegen geassocieerd met tegenovergestelde karaktereigenschappen. Zo worden zij vaak omschreven als afstandelijk, rationeel, besluitvaardig, doorslaggevend en sterk (Connell & Messerschmidt, 2005). Wat betreft het mannelijk uiterlijk worden onder andere spiermassa, een zwaar stemgeluid en baardgroei als ‘echt’ mannelijk gezien (Cornwall, 1997; Gough, Hall & Seymour-Smith, 2014). Ook de media zetten deze heteronormatieve

stereotyperingen vaak voort (Sink & Mastro, 2016). Daardoor wordt er in de maatschappij weinig ruimte geboden aan mensen zoals transgenders die zich ‘anders’ gedragen en niet binnen deze hokjes van ‘man’ of ‘vrouw’ passen.

Het concept van performativiteit staat lijnrecht tegenover dit hegemonische, heteronormatieve perspectief en geeft ruimte aan personen die niet willen of kunnen voldoen aan bovengenoemde stereotypes. Dit concept ziet gender als een constructie van de samenleving, in plaats van als een vaststaand begrip waaraan maar een, heteronormatieve betekenis gegeven kan worden. Binnen dit perspectief wordt zo niet meer gezocht naar een ‘ware’ geslachtsidentiteit en wordt gender niet bepaald door bijvoorbeeld genitaliën, maar wordt gekeken naar de bredere context van sociale, fysieke of economische omstandigheden, die ons aspecten van mannelijkheid en vrouwelijkheid aanleren en iemands identiteit vormgeven (Butler, 1996; Miller, 2012, pp. 18, Schippers, 2007, Wight, 2011). Daardoor wordt er niet meer vastgehouden aan vaststaande invullingen die aan mannelijkheid en vrouwelijkheid worden gegeven, maar wordt gender meer als veranderlijk of fluïde gezien.

2.2 Transgenders in traditionele media

McInroy en Craig (2015) stellen dat transgenders vanwege hun non-binaire genderidentiteit veelal negatief in de traditionele media worden gerepresenteerd. Zo is het onbegrip voor en misvattingen over transgenders die in de maatschappij heersen ook in mediarepresentaties terug te vinden. Dit is te zien doordat de wens voor het ‘andere’ geslacht en lichamelijke transitie vaak wordt geassocieerd met een existentiële crisis. Daarbij stellen Chiland (2003) en Shelley (2008) dat vaak de representaties van transgenders onvolledig zijn of gebaseerd zijn op vooroordelen. Op die manier schetsen media verkeerde stereotype ideeën over transgenders en hun gevoelens en motivaties, waardoor er in de maatschappij veel onbegrip blijft bestaan (McInroy & Craig, 2015). Zo worden transgenders neergezet als een taboe-onderwerp en wordt er daarom veelal op een ongevoelige of sensationele manier met hen omgegaan in de media (Morgan, Marais & Wellbeloved, 2009).

Volgens Miller (2012) kunnen in de traditionele media drie dominante manieren herleid worden waarop transgenders worden gerepresenteerd. Deze drie representaties classificeert hij onder de noemer *the transgender gaze*, oorspronkelijk een concept van Judith ‘Jack’ Halberstam (2005). Dit concept kan gezien worden als een uitbreiding van het bekende concept van ‘the male gaze’, een concept van feminist Laura Mulvey (1989) waarmee beargumenteerd wordt dat vrouwen in films door een heteronormatief en mannelijk perspectief bekeken en afgebeeld worden (Miller, 2012; Mulvey, 1989). Volgens Miller (2012) betreft een transgender gaze echter niet de manier waarop personages vanuit een ‘transgender blik’ bekeken en gerepresenteerd worden, maar eerder op welke manier transgender personages als een visuele constructie van een film of programma

afgebeeld worden. Miller (2012) onderscheidt de volgende drie manieren binnen de transgender gaze, namelijk; transmisogynie, transfobie en transpathetisch. Deze zullen hieronder een voor een besproken worden.

2.2.1 Transmisogynie

De term transmisogynie houdt in dat een transgender wordt bespot omdat hij of zij niet past binnen de gendernormen (Serano, 2007). Volgens Serano (2007) treft dit vooral transgender vrouwen omdat zij niet op 'echte' vrouwen zouden lijken en nog mannelijke kenmerken zouden vertonen. Transmisogynie komt volgens Miller (2015) vooral voor in komedies met transgender karakters, waarin humor wordt gebruikt om een betekenis aan een transgender te geven en voornamelijk om een onderscheid te maken tussen 'normaal' en 'abnormaal'. Transgenders worden daarom volgens Serano (2007) als gek of grappig gerepresenteerd door bijvoorbeeld transgender vrouwen af te beelden die niet goed op hakken kunnen lopen of hun pruik verliezen (Miller, 2015). Vaak wordt volgens Miller (2015) ook gebruik gemaakt van de traditionele 'male gaze', waarbij een (trans)vrouw als lustobject voor de man wordt gerepresenteerd. Zodra echter blijkt dat het om een transgender persoon gaat in plaats van een 'echte' vrouw, wordt dat personage bespot en verafschuwd. Volgens Miller (2015) wordt het publiek door het gebruik van humor gedistantieerd van het transgender personage. Tegelijkertijd vertonen de transgender personages vaak alsnog 'typisch' mannelijke of vrouwelijke eigenschappen, waardoor het publiek wordt uitgenodigd om zich te identificeren met deze 'vertrouwde' eigenschappen in plaats van zich te identificeren met de transgender identiteit van het personage (Miller, 2015). Het gebruik van spot of humor in de representatie van transgenders heeft dus vaak tot gevolg dat wederom een heteronormatieve en cismnormatieve samenleving wordt bevestigd (Miller, 2015).

Daarnaast worden transgenders ook op een spottende of humoristische manier gerepresenteerd doordat zij vaak in relatie met escapisme of dromen wordt gebracht (Miller, 2015). Daardoor wordt er een strikt onderscheid gemaakt tussen de 'echte' heteronormatieve wereld en de 'fictieve' wereld waarin transgenders zichzelf kunnen zijn (Miller, 2015). Dit komt tot uiting in verhaallijnen waarin personages van geslacht veranderen om aan de realiteit te ontsnappen. Volgens Miller (2015) keren personages in dit soort verhaallijnen aan het eind ook weer terug naar hun 'oorspronkelijke' identiteit. Op die manier worden transgenders buiten de werkelijkheid gehouden en wordt uiteindelijk een nieuwe transgender identiteit niet erkend (Miller, 2015).

2.2.2 Transfobie

De tweede benadering binnen de 'transgender gaze' is transfobie. Deze term beschrijft de angst, de verafschuwing en de vooroordelen die bestaan tegenover transgenders (Acker, 2017; Lester, 2015).

Volgens Miller (2015) bestaat binnen deze transfobische benadering vaak een verhaallijn waarin pas aan het eind van een film of serie de 'ware' identiteit van een transgender onthuld wordt als 'the big reveal'. Op die manier wordt er volgens hem op eenzelfde manier naar een ontknoping toegewerkt als bij de ontknoping van een thriller; de identiteit van de moordenaar wordt onthuld of de crimineel wordt opgepakt (Miller, 2015). Door de identiteit van transgenders als een onthulling te representeren, wordt zo hun identiteit als shockerend neergezet. Volgens Lester (2015) wordt op deze manier de angst en verafschuwing voor transgenders versterkt en bevestigt het dat cismannen en cisvrouwen de samenleving beheersen.

Binnen deze transfobische benadering wordt ook vaak gebruik gemaakt van 'het succes script' om het publiek uiteindelijk weer 'gerust te stellen' (Atria, 2017). Dit houdt in dat binnen deze benadering de focus in films of televisieprogramma's voornamelijk op het resultaat van de transitie ligt. Daardoor worden de transitie gerepresenteerd als de ultieme oplossing, omdat iemand dan 'echt' man of vrouw is geworden. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in representaties waarin transmannen zich 'echt' mannelijk gedragen door naar de sportschool te gaan of machogedrag vertonen, en in representaties waarin transvrouwen zich 'echt' vrouwelijk gedragen door zich op te maken of mooi aan te kleden (Sedee, 2017). Dit 'succescript' is ook te zien wanneer er door middel van snelle *cuts* 'voor en na' fragmenten te zien zijn, zonder dat er interesse wordt getoond in het proces van de transitie. Dit werkt volgens Miller (2015) geruststellend, zodat het voor het publiek duidelijk is naar wie (en met welk geslacht) ze kijken. Dit scenario is populair in verschillende media, omdat daardoor de verhouding tussen mannen en vrouwen niet bedreigd wordt (Sedee, 2017). Zo wordt de 'angst' voor afwijkende genderidentiteiten gereduceerd en worden transgenders zo gewoon in de vertrouwde hokjes van man of vrouw geplaatst (Atria, 2017).

Daarnaast worden transgenders ook geassocieerd met criminaliteit of prostitutie waardoor het gevoel van angst en verafschuwing versterkt wordt (Lester, 2015). Zo worden deze representaties van transgenders vaak gebruikt om het nachtleven in een stad of 'de onderwereld' uit te beelden (Atria, 2017). Ook worden transgenders gezien als fetisjobject in de prostitutie of pornografie of juist als iemand die niet seksueel aantrekkelijk is en vermeden moet worden (Heyes, 2003). Op die manier worden volgens Lester (2015) negatieve associaties met betrekking tot transgenders aangemoedigd, wordt verafschuwing gestimuleerd en wordt geweld tegen transgenders gecommuniceerd.

2.2.3 Transpathetisch

De derde manier die volgens Miller (2015) bestaat om transgenders te representeren wordt omschreven als transpathetisch. Deze manier zorgt ervoor dat de omgeving van transgenders sympathie krijgt voor hun leefwijze (Serano, 2007). Dit wordt vaak gedaan door de nadruk te

leggen op de transitie of het levensverhaal van transgenders. Hierbij wordt de focus gelegd op hoeveel moeite het kost om te transformeren naar de andere sekse, door middel van operaties of hormoonbehandelingen, het scheren van overmatig lichaamshaar of een kapsel of make-up in orde brengen (Serano, 2007). Volgens Serano (2007) wordt op deze manier medelijden gewekt waardoor transgenders als ‘zielig’ of als slachtoffer bestempeld worden. Het laat zien door welke lastige, dure of tijdrovende processen ze heen moeten gaan voordat ze hun gewenste uiterlijk bereiken. Daarbij wordt de nadruk gelegd op het feit dat ze in een verkeerd lichaam geboren zijn en hierin gevangen zitten (Serano, 2007). Zo komt altijd hun ‘ware aard’ aan het licht, ondanks hun moeite om hun gewenste genderidentiteit na te streven. Volgens Miller (2012) wordt er op deze manier voornamelijk sympathie voor transgenders gewekt, maar geen empathie. Hij stelt dat doordat de nadruk ligt op hun uiterlijke transformatie, geen echte empathische gevoelens voor transgenders gecreëerd worden. Er ontstaat volgens hem alsnog distantiëring tussen de kijker en het transgender personage, doordat transgenders als slachtoffers van hun eigen keuzes gerepresenteerd worden. Daardoor creëert deze trans-pathetische manier alleen een oppervlakkig beeld van transgenders, en blijft een dieper inzicht in hun gevoelens en motivaties achterwege (Miller, 2012).

Deze trans-pathetische benadering is een veelgebruikte manier in films en series om transgenders te representeren en komt volgens Keegan (2014) het vaakst tot uiting in de vorm van spiegel scènes. Vaak gaat dit gepaard met emoties en verafschuwing van het eigen lichaam (Keegan, 2014). Keegan (2014) stelt dat zo een dysforische ervaring te zien is, omdat uiterlijke kenmerken als geslachtsorganen en lichaamsvormen de ‘echte’, biologische identiteit van een transgender tonen. De spiegel scènes laten zo zien dat er een fragmentatie bestaat tussen een ‘echte’ en een ‘gewenste’ genderidentiteit en benadrukken daarmee volgens Keegan (2014) een verschil tussen authenticiteit en kunstmatigheid (Knight, 2017). Op die manier lijken transgenders gerepresenteerd te worden als mensen met een gespleten persoonlijkheid of een dubbele identiteit, die naar zichzelf kijken in de spiegel, maar tegelijkertijd zichzelf niet herkennen of niet ‘echt’ zijn (Keegan, 2014). Daardoor wordt het transgender-zijn, of de wens voor een transitie, gerepresenteerd als een psychisch probleem waardoor medelijden gecreëerd wordt, maar ook vervreemding van transgender personages ontstaat (Miller, 2012).

2.3 Transgenders in online media

Volgens Fink en Miller (2014) zijn er in online media echter veel minder visuele stereotypes van transgenders aanwezig. Online media zorgen volgens Van Dijck (2009) voor een nieuwe plek van interactie en participatie, waar iedereen een stem heeft en nieuwe inzichten kunnen ontstaan. Zo zijn transgenders steeds vaker op social media en onlinekanalen als *YouTube* te zien, zowel als gebruiker als visuele representatie. Volgens Heinz (2012) zijn online media zo van groot belang om

toe te werken naar positieve representaties van transgenders en uiteindelijk sociale acceptatie in de maatschappij te bereiken. Ook kunnen transgenders zelf, in de vorm van bijvoorbeeld online vlogs, een inzicht bieden in hun leven en de ontwikkelingen die zij doormaken tijdens hun transitieproces. Op die manier kunnen zij andere transgenders, of mensen die nu nog niet aan hun ‘echte’ geslachtsidentiteit durven toe te geven, steun bieden en zo een gemeenschap creëren waar andere transgenders zich bij kunnen aansluiten (Heinz, 2012). Dit laatste wordt gezien als de belangrijkste functie van online representaties van transgenders (Alexander & Losh, 2010).

Daarnaast wordt het menselijk lichaam in online media volgens Barnett (2015) niet als een vaststaand gegeven gerepresenteerd, maar als iets dat kan veranderen naarmate de tijd vordert, en daarmee beïnvloed wordt door evolutie. Door chronologische foto's en video's van het transformatieproces online te plaatsen worden transgenders volgens Barnett (2015) gerepresenteerd als ‘medicalized bodies’, waarbij de verandering en veranderlijkheid van het menselijk lichaam centraal staat. Dit proces wordt ook wel *Becoming With* genoemd, waarbij specifiek wordt ingegaan op het transitieproces van transgenders en zo meer begrip in de maatschappij kan ontstaan doordat het lichaam niet één ultieme betekenis krijgt (Halberstam, 2005). Dit staat in tegenstelling tot de representaties van transgenders in films of series waarbij, zoals eerder beschreven, de identiteit van transgenders als shockerend wordt gepresenteerd of oppervlakkig mee om wordt gegaan (Miller, 2012). Barnett (2015) stelt daarbij wel dat voorkomen moet worden dat het transitieproces dat online stapsgewijs te volgen is, niet als ‘ultieme genezing’ gerepresenteerd moet worden. Daardoor zou het transgender-zijn volgens hem alsnog als een probleem of een medische aandoening gerepresenteerd worden (Barnett, 2015).

Onlinekanalen als *YouTube* bieden volgens Halberstam (2005) meer ruimte voor *Queer Time*, wat inhoudt dat het leven ‘unscripted’ is en er geen conventies bestaan over bijvoorbeeld geslacht, identiteit of afkomst. Daarbij fungeren onlineblogs of vlogs als een ‘spiegel’. Waar in de traditionele media de spiegel scènes zoals gezegd een negatieve stempel van een dubbele identiteit hebben, worden soortgelijke spiegel scènes in online media als een positieve representatie gezien (Keegan, 2014; Raun, 2015). Transgenders kunnen volgens Raun (2015) namelijk foto's en video's maken en verspreiden waarmee ze hun echte identiteit en gevoelens kunnen laten zien. Naast dat ze dus verschillende fases in hun transitie kunnen delen, kunnen ze ook meer context geven door hun emoties en persoonlijke verhalen te delen. Op die manier kunnen zij een voorbeeld voor anderen zijn en een band opbouwen met hun kijkers (Horak, 2014). Volgens Raun (2015) draagt dit bij aan de zelfreflectie en zelfwaardering van transgenders omdat zij hun stem kunnen laten horen en ervaringen met elkaar kunnen delen. Zo komen issues van transgenders als familieomstandigheden, relaties of pesten ook aan bod in online media, die in de traditionele, offline media nauwelijks aandacht krijgen (Miller, 2017). Op die manier kunnen onlinekanalen informatie verstrekken over

transgenders en een community bieden voor mensen in transitie of transgenders die zich niet begrepen voelen door de maatschappij. Volgens Green, Brobowicz en Ang (2015) kunnen zo (online) vriendschappen ontstaan, kunnen mensen elkaar steun bieden en ontstaat er meer empathie voor transgenders in de maatschappij.

Siebler (2012) stelt echter dat online media ook verkeerde stereotypes van transgenders voortzetten. Zo stelt hij dat online representaties van transgenders voornamelijk dienen om de consumptie te verhogen, door afbeeldingen, video's of advertenties voor producten of operaties te tonen. Dit noemt Magnet (2007) ook wel *Commodification of Indifference*. Daarmee wordt het idee dat transgenders 'anders zijn' gecommuniceerd en gereduceerd tot bijvoorbeeld het aanschaffen van hormonen, keuzes voor beste artsen en het uitkiezen van kledingwinkels of cosmetica (Siebler, 2012). Daarbij geeft Siebler (2012) aan wel meer diverse genderidentiteiten online te zien, maar dat alsnog het zwaartepunt ligt bij transgenders die (volledige) fysieke transitie ondergaan. Daardoor kan er een kloof ontstaan tussen mensen die in transitie gaan en mensen die dit niet willen of de financiële middelen niet hebben. Ondanks dat online media steun kunnen bieden en bijdragen aan het vormen van een community, laten ze volgens Siebler (2012) toch een te beperkt beeld van transgenders zien die gebaseerd is op het stimuleren van de consumptie en het voortzetten van (heteronormatieve) stereotypes.

De belangrijkste concepten uit paragraaf 2.1 tot en met 2.3 zullen in het methodehoofdstuk in de paragraaf 'operationalisering' nog een voor een aan bod komen, en daarbij zal ingegaan worden op hoe deze concepten in de interviews worden gemeten en uiteindelijk kunnen bijdragen aan het vormen van dominante thema's in het resultatenhoofdstuk. In onderstaand schema (Tabel 1) is ter verduidelijking een overzicht te vinden van de sensitizing concepts. Daarbij is in de tweede kolom aangegeven of de concepten wel of niet (respectievelijk aangeduid met een 'X' of een '-') meegenomen worden tijdens het interpreteren van de data. De keuzes en afwegingen die hiervoor gemaakt zijn, zullen in paragraaf 2.4 besproken worden.

Sensitizing concepts	Relevant voor data-analyse?
Transgender	X
Heteronormativiteit	X
Performativiteit	X
De Ander	X
Dysforische lichaam	-

Sensitizing concepts	Relevant voor data-analyse?
<u>Representaties van transgenders in traditionele media; Transgender Gaze</u>	
Transmisogynie	X
<i>Humor; normaal/abnormaal</i>	X
<i>Droomwereld/escapisme</i>	-
Transfobie	X
<i>Big Reveal</i>	X
<i>Successcript</i>	X
<i>Prostitutie /randfiguur</i>	-
Transpathetisch	X
<i>Slachtoffer</i>	X
<i>Spiegelscènes</i>	X
<u>Representaties van transgenders in online media</u>	
Commodification of indifference	X
Becoming with	X
Queer time	X

Tabel 1. Sensitizing concepts

2.4 Conclusie; Sensitizing concepts

Uit bovenstaand theoretisch kader fungeren in dit onderzoek de belangrijkste concepten als sensitizing concepts. Dit wil zeggen dat deze concepten als uitgangspunten dienen om de data te interpreteren (Van den Hoonaard, 1997). Hieronder zullen de relevante concepten nog kort benoemd worden en zal beargumenteerd worden welke keuzes er zijn gemaakt om concepten wel of niet mee te nemen tijdens het interpreteren van de data uit de interviews. De operationalisering van de relevante concepten zal in paragraaf 3.4 besproken worden.

Uit het theoretisch kader dient ten eerste het concept *transgender* als sensitizing concept. Dit concept geeft betekenis aan mensen die een geslachtsverandering wensen of al hebben ondergaan. Ten tweede fungeren de concepten van *heteronormativiteit* en *performativiteit* als sensitizing concepts. Deze concepten geven inzicht in hoe er in de maatschappij in ‘hokjes’ wordt gedacht, en hoe hiermee gebroken kan worden door gender als een sociale constructie te zien (Bornstein, 1965;

Butler, 1996; Knights & Kerfoot, 2004). Ten derde fungeert het concept van de Ander om aan te geven dat transgenders als ‘anders’ worden gezien in de maatschappij en ‘afwijken’ van heteronormatieve standaarden (Keegan, 2014, Stryker, 2006).

Het concept van het *dysforische lichaam*, dat aan bod gekomen is in paragraaf 2.1, wordt niet als relevant beschouwd voor het analyseren van de data uit de interviews. Dit concept wordt in bestaande theorieën vaker in relatie gebracht tot de diepere psychologische gemoedstoestand van transgenders. Bockting (2009) beschrijft echter een duidelijke verschuiving in het paradigma rondom transgenders, namelijk van ‘disease-based’ naar ‘identity-based’. Dit betekent dat een geslachtstransitie, of de wens daarvoor, minder wordt gezien als iets wat ontstaat door een psychische aandoening, maar tegenwoordig meer als iets wat geïntegreerd is in de identiteit van een persoon (Bockting, 2009). Daardoor is te verwachten dat de Nederlandse media de wens voor een transitie niet zullen representeren als een ‘ziekte’ of ‘aandoening’.

Ten vierde dient het concept *the transgender gaze* als raamwerk om de manier waarop transgenders in de traditionele media gerepresenteerd worden te theoretiseren. Hieronder vallen de drie belangrijkste representaties van transgenders, namelijk; *transmisogynie*, *transfobie* en *transpathetisch* (Miller, 2012). Binnen deze drie benaderingen is ervoor gekozen om een aantal concepten buiten beschouwing te laten. Zo is de representatie van transgenders in relatie tot escapisme of droomwerelden, dat valt binnen het concept *transmisogynie*, achterwege te laten. De theorie van Miller (2015), dat het concept van transmisogynie nader toelicht, is weliswaar recentelijk verschenen, maar heeft betrekking tot voornamelijk oudere speelfilms als *Some Like it Hot* (1959). Daarbij wordt er uitgegaan van een stereotype van transgenders waarbij iemand zich als het andere geslacht ‘vermomd’ om aan de realiteit te ontsnappen, maar altijd weer terugkeert naar zijn of haar biologische geslacht. Daardoor ontstaat het idee dat de transgender identiteit een ‘tijdelijke fase’ is dat voorbij kan gaan (Gagne, Tewksbury & McGaughey, 1997). Tegenwoordig wordt er volgens Amin (2014) echter steeds vaker van dit idee afgeweken en is het beseft ontstaan dat mensen vaak voorgoed van geslacht veranderen. Daarom is te verwachten dat de respondenten dit niet als dominante representatie zullen opmerken en is deze representatie achterwege gelaten.

Ook de representatie van transgenders als prostituees, dat valt binnen het concept van *transfobie*, wordt deels niet meegenomen tijdens het interpreteren van de data, hoewel dit stereotype nog altijd in de media aanwezig is (Lester, 2015). Er is gekozen om genuanceerdere termen als ‘hyperseksualisering’ en ‘deseksualiseren’ te gebruiken (Espineira, 2016). Daardoor wordt het ‘eentonige’ stereotype van transgenders als prostituees of gigolo’s breder getrokken naar meer het algemene fenomeen dat transgenders veelal gedefinieerd worden aan de hand van hun seksuele geaardheid en gedragingen.

Als laatste wordt het gebruik van spiegel scènes ook niet meegenomen tijdens het analyseren van de data. Hoewel de spiegel scènes wel een van de meest gebruikte manieren zijn om transgenders af te beelden binnen de transpathetische benadering van *the transgender gaze*, is het vooral een filmische techniek om het effect van medelijden of confrontatie te versterken (Keegan, 2014). In dit onderzoek ligt echter meer de nadruk op welk beeld van transgenders wordt geschetst, in plaats van op specifiek gebruikte technieken. Daarom zullen deze spiegel scènes, wanneer ze mogelijk door respondenten genoemd worden, onder het bredere concept van *transpathetisch* geschaard worden, in plaats van dat ze apart meetellen in de ontwikkeling van de resultaten.

Met betrekking tot de representaties van transgenders in de Nederlands online media dient het concept *Becoming With* om aan te geven dat transgenders in online representaties meer als een ‘evolutie’ worden gezien dan als vaststaande entiteiten met maar een ware identiteit (Barnett, 2015). Daarnaast dient het concept *Queer Time* om aan te geven dat online media steun aan transgenders kunnen bieden en kunnen bijdragen aan het vormen van een community (Halberstam, 2005; Raun, 2015). Als laatste dient het concept *Commodification of Indifference* om te onderzoeken of transgenders online, ondanks dat er meer ruimte voor ‘evolutie’ en community-vorming bestaat, gecommodificeerd worden.

3. Methode

Om antwoord te geven op de onderzoeksvraag ‘*Op welke manier geeft het publiek betekenis aan representaties van transgenders in de Nederlandse traditionele en online media?*’ zal een kwalitatief receptieonderzoek uitgevoerd worden. Volgens Corbin en Strauss (2008) is een kwalitatieve onderzoeksmethode bruikbaar om complexe fenomenen te onderzoeken en dieperliggende betekenissen op de voorgrond te stellen. De data wordt verdeeld in kleine elementen en wordt vervolgens op een nieuwe, alternatieve manier weer aan elkaar verbonden. Zo kunnen opvallende patronen of verbindingen zichtbaar worden en kunnen nieuwe invalshoeken ontstaan die in eerste instantie niet opvallen (Krippendorff, 1980). Deze methode is bruikbaar voor zowel onderwerpen waar nog weinig over bekend is, als voor onderwerpen waar al meer over geschreven is. In het geval van het onderwerp van gender, waarover al lang academische discussies bestaan, kan kwalitatief onderzoek nieuwe invalshoeken bieden en daardoor ‘verfrissende’ inzichten geven (Stern, 1980).

Voorgaand onderzoek naar gender is voornamelijk van kwantitatieve aard (Glascock, 2001). Er wordt wel steeds meer kwalitatief onderzoek naar representaties van gender gedaan, maar dit richt zich vooral op inhoudsanalyses van media-content. Volgens Kellner (2011) en Molyneaux et al (2008) leveren dit vaak te subjectieve of eenzijdige resultaten op. Een kwalitatief onderzoek in de vorm van receptieonderzoek is daarom geschikt om uitgebreidere resultaten te verkrijgen waaraan diepere betekenissen gegeven kunnen worden (Kellner, 2011). In dit onderzoek is er daarom voor gekozen om een publieksonderzoek naar de representaties van transgenders te doen. Volgens Hermanowicz (2002) is het afnemen van interviews een goede methode om informatie van respondenten te verkrijgen. Daardoor kunnen de respondenten op een uitgebreide manier verwoorden welke betekenissen zij geven aan media-inhoud en kunnen dieperliggende dimensies blootgelegd worden (Gilbert & Stoneman, 2015). Daarbij is het volgens Hermanowicz (2002) van belang dat de interviewer de vragen afwisselt door soms naar specifieke voorbeelden te vragen of voorbeelden te geven of soms gebruik te maken van een ‘silent probe’. Op deze manier ligt de betekenisgeving zoveel mogelijk in handen van de geïnterviewde en legt de interviewer hem of haar geen woorden in de mond (Hermanowicz, 2002).

3.1 Publieksonderzoek

In dit onderzoek wordt dus niet alleen aandacht besteed aan representaties van transgenders in de Nederlandse media, maar ook aan hoe het publiek deze representaties ontvangt en daar betekenis aan geeft. Daarbij wordt het publiek niet als een passieve kijker gezien, maar als een actieve participant die vanuit een bepaalde context betekenis geeft aan deze representaties (Barker, 1998). Deze opvatting past binnen de theoretische lens van Cultural Studies, die voor dit onderzoek

gebruikt zal worden. Nelson, Treichler & Grossberg (1992) omschrijven Cultural Studies als een interdisciplinair veld dat gebruikt wordt om inzicht te krijgen in cultuur en culturele veranderingen. Het perspectief van Cultural Studies is geen ‘fixed body of thought’, dat ongeacht de context eenzijdige betekenissen aan culturele entiteiten geeft (Morley, 2003, pp. 16). Het houdt zich bezig met de veranderlijkheid en contextgebondenheid van betekenissen en hoe politieke of sociale discoursen van invloed kunnen zijn op de samenleving (Morley, 2003). Via teksten of beelden krijgt het publiek toegang tot bepaalde dominante discoursen die in de maatschappij bestaan over bijvoorbeeld gender, seksualiteit of etniciteit, die zij vervolgens op hun eigen manier kunnen interpreteren (Liebes & Katz, 1990).

De interpretatie van het publiek is dus voor dit onderzoek van belang om een betekenis aan transgenders te geven. Volgens Kuyper (2012) en Atria (2017) mist, naast onderzoek naar de representaties van transgenders in de Nederlandse media, specifiek ook het perspectief van het Nederlandse brede publiek op deze representaties. Door dit te onderzoeken in de vorm van een publieksonderzoek, door middel van interviews, kan het onderbelichte Nederlandse perspectief op transgenders onderzocht worden, en wordt ook dit gat in wetenschappelijk onderzoek gevuld. In dit onderzoek zullen Nederlandse jongeren in de leeftijd van 18 tot 25 jaar fungeren als respondenten. Uit voorgaand onderzoek blijkt namelijk dat jongeren in deze leeftijdscategorie zowel veel offline als online content tot zich nemen en beïnvloed worden door media waarin onderwerpen als seksualiteit en genderidentiteiten centraal staan (Fisher et al., 2009; McInroy & Craig, 2015). Op basis daarvan ontwikkelen zij volgens Fisher et al (2009) ideeën en opinies hierover. Echter bestaat er volgens Kuyper (2015) nog weinig onderzoek naar de opinies over transgenders (en hun representaties in de media) binnen deze leeftijdscategorie. Daarom worden jongeren in de leeftijd van 18 tot 25 jaar voor dit onderzoek geschikt en relevant geacht om hun betekenisgeving aan de representaties van transgenders te delen.

3.2 Media-objecten

Zoals in de inleiding reeds is aangegeven, is er gekozen voor de volgende selectie van verschillende traditionele en online media: *Hollands Next Top Model* (2015), *Geslacht!* (2017), *Hij is een Zij* (2016), *Love me Gender* (2016), *Louisa & Rosanna: Onze Transgender Liefde* (2015-heden), *Valentijn* (2007), *Queer Amsterdam* (2017), *The Transketeers* (2017), het ‘transgender kanaal’ van *Vice Nederland* en verschillende vlogs op *YouTube* van Nederlandse transgenders. Er is gekozen voor deze programma’s, documentaires en onlinekanalen omdat ze allemaal toegankelijk waren voor het grote publiek, veelbesproken zijn in de media en in de afgelopen vijf jaar tot stand zijn gekomen (met uitzondering van *Valentijn* (2007)).

Zo is de documentaire *Valentijn* (2007) gekozen, omdat Valentijn een van de eerste documentaires was waarin een (jonge) transgender de hoofdrol had en werd gevolgd in zijn transitie van man naar vrouw. Valentijn is inmiddels uitgegroeid tot een bekend model en wordt gezien als boegbeeld voor transgenders in Nederland. Ook is het programma *Hollands Next Top Model* gekozen als mediaobject, omdat in 2015 model Loiza Lamers als eerste transgender model dit programma won en zij, naast Valentijn, ook inmiddels is uitgegroeid tot een voorbeeld voor transgenders en veel media-aandacht heeft gekregen. Daarnaast zijn de programma's *Geslacht!*, *Hij is een Zij* en *Love me Gender* gekozen omdat zij allemaal uitgezonden zijn door de zender BNN-VARA en daarmee een jong publiek als doelgroep hebben (BNN-VARA, 2017). Daardoor is te verwachten is dat de respondenten in de leeftijdscategorie van 18 tot 15 jaar die voor dit onderzoek geïnterviewd zijn, bekend zijn met deze programma's. Ook is er gekozen voor het programma *Louisa en Rosanna: Onze Transgender Liefde*, omdat zij in korte tijd tot bekende realitysterren zijn uitgegroeid, ook online een groot bereik hebben met hun eigen video's en vaak te gast zijn in programma's om te praten over hun transidentiteit en emancipatie van transgenders. Daardoor hebben zij de afgelopen jaren een groot aandeel gehad in het plaatsen van het onderwerp van transgenders op de maatschappelijke agenda in Nederland (Takken, 2017).

Met betrekking tot online media is er gekozen voor het onlineprogramma *Queer Amsterdam*, de website *The Transketeers* en het online 'transgender kanaal' van *Vice Nederland*, omdat deze onlinekanalen recentelijk verschenen zijn, en deze kanalen erom bekend staan dat ze als doel hebben om te breken met de bestaande hokjes van 'man' en 'vrouw' en andere genderidentiteiten vanuit een nieuw perspectief te belichten (Borren, 2017; Peters, 2017). Als laatste is er gekozen om verschillende vlogs van Nederlandse transgenders als mediaobject aan te dragen, omdat er in de afgelopen jaren steeds meer vlogs van transgenders verschijnen die een gedetailleerd beeld van transgenders en hun transitie kunnen scheppen. Deze vlogs worden steeds populairder en zijn daarom ook van grote invloed op de beeldvorming van transgenders (Raun, 2015).

In deze selectie van verschillende traditionele en online media staan specifiek transgenders in de aandacht, terwijl zij voorheen in de media genegeerd of gemarginaliseerd werden (Atria, 2017). Media die zich ook richten op 'andere genderidentiteiten', maar zich meer toespitsen op bijvoorbeeld homoseksualiteit, zijn in dit onderzoek daarom buiten beschouwing gelaten. Als laatste is ook rekening gehouden met de (online) beschikbaarheid van de bovengenoemde media, zodat de respondenten voorafgaand aan het interview toegang hadden tot de verschillende media en zich nog hierin konden verdiepen. Al met al zijn deze media daarom bruikbaar geacht om een publieksonderzoek naar de representaties van transgenders te doen.

3.3 Sampling en Dataverzameling

De respondenten voor dit onderzoek zijn geselecteerd door verschillende samplemethodes toe te passen. Zo is gebruik gemaakt van *purposive sampling*, *snowball sampling* en *theoretical sampling* (Robinson, 2014). Purposive sampling houdt in dat er doelgericht naar respondenten gezocht is en erop gelet is of zij gebruik maakten van zowel traditionele als online media, en bekend waren met de verschillende media waarin representaties van transgenders aan bod kwamen. Daarnaast is erop gelet of de respondenten in de gewenste leeftijdscategorie van 18 tot 25 jaar vielen, aangezien dit zoals eerder genoemd de doelgroep is voor dit onderzoek. Daardoor zijn de respondenten ook geselecteerd op basis van een demografische homogeniteit (Robinson, 2014). Deze selectieprocedure heeft plaatsgevonden door een oproep op *Facebook* te doen en vervolgens mensen per mail persoonlijk te benaderen. Daarbij is ervoor gekozen om respondenten buiten de eigen kennissenkring te zoeken, om een zo neutraal en objectief mogelijk interview tot stand te brengen (Hermanowicz, 2002). Daarom zijn er geen eigen Facebookconnecties gebruikt, maar is er specifiek gevraagd naar connecties van anderen. Verder is er ook gebruik gemaakt van snowball sampling, wat betekent dat aan de respondenten die deelnamen aan de interviews is gevraagd of zij suggesties hadden voor vrienden of kennissen die ook wilden participeren in dit onderzoek. Alle respondenten kwamen toevalligerwijs, door dit proces van snowball sampling, uit de omgeving van Amsterdam. Als laatste is gebruik gemaakt van theoretical sampling, wat inhoudt dat er interviews zijn gehouden totdat er geen nieuwe inzichten meer uit de interviews naar voren kwamen (Robinson, 2014).

De respondenten zijn allen benaderd via een mail waarin de vraag is gesteld of zij hun medewerking wilden verlenen aan een interview en zijn het doel en de relevantie van dit onderzoek kort geschetst. Ook hebben de respondenten een overzicht gekregen van de verschillende eerdergenoemde media, zodat zij voor zichzelf konden beslissen of ze er bekend genoeg mee waren om vragen hierover te beantwoorden. Verder is hen gevraagd de verschillende media nogmaals te bekijken en te letten op hoe transgenders in beeld werden gebracht en wat hen daarbij opviel. Ook is de tip gegeven om eventueel aantekeningen te maken om het interview zo efficiënt mogelijk te laten verlopen. Daarnaast is aangegeven dat de respondenten voor verdere vragen of onduidelijkheden nog voorafgaand aan het interview per mail contact konden opnemen. Wanneer de respondenten akkoord gingen is een datum afgesproken en hebben de respondenten een consentformulier ingevuld. Door hun gegevens in te vullen en dit formulier te ondertekenen zijn zij akkoord gegaan met het afnemen, opnemen en publiceren van het interview (Kvale, 2008). Ook is er overeenstemming tot stand gekomen over de locaties waar de interviews zijn gehouden. Er is gekozen voor een huiselijke, vertrouwde ruimte zodat de respondenten vrijuit konden spreken en zo min mogelijk onderbroken werden (Hermanowicz, 2002). In totaal zijn er, nadat theoretische

verzadiging was bereikt, tien interviews afgenomen met zes vrouwen en vier mannen, in de periode tussen september en oktober 2017, die elk tussen de vijfenveertig en zestig minuten duurden. Daarbij is er specifiek voor gekozen om de verdeling tussen mannen en vrouwen ongeveer gelijk te houden, om niet alleen óf een vrouwelijk óf een mannelijk perspectief op representaties van transgenders te genereren.

Verder is voorafgaand aan de interviews een topiclijst opgesteld. Deze is terug te vinden in bijlage A. Een topiclijst biedt overzicht en zorgt ervoor dat alle onderwerpen aan bod komen (Hermanowicz, 2002). Tijdens het opstellen van de topiclijst zijn de belangrijkste concepten, de sensitizing concepts, in acht genomen. Deze concepten hebben het interview de juiste richting op gestuurd en er daarmee voor gezorgd dat er zo weinig mogelijk irrelevante vragen en antwoorden uit het interview naar voren kwamen (Bowen, 2006). Ze zijn zoals gezegd ook bruikbaar om thema's te formuleren tijdens de data-analyse. Deze sensitizing concepts en daarmee de vragen uit de topiclijst zijn echter niet uitputtend. Daarom wordt deze vorm van interviewen ook wel semigestructureerd genoemd. Tijdens het interview is het namelijk belangrijk geweest om een 'open blik' te behouden (Flick, 2002). Volgens Kvale (1996) is het daarbij van belang om het interview af te stemmen op de geïnterviewde, zodat het interview soepel kan verlopen. Daarbij is het dus minder belangrijk dat strikt de volgorde van de topiclijst gevolgd wordt en bestaat er ruimte om dieper of langer op een onderwerp in te gaan. Een flexibele houding van de interviewer is dus vereist om zoveel mogelijk bruikbare antwoorden te verkrijgen (Knox & Burkard, 2009).

3.4 Operationalisering

Zoals gezegd zijn de sensitizing concepts uit het theoretisch kader gebruikt om een raamwerk te bieden aan de interviews, een topiclijst op te stellen en de data te interpreteren. Ze bieden ondersteuning aan hoe er naar de data gekeken wordt, hoe de data georganiseerd wordt en hoe uiteindelijk de data begrepen wordt (Bowen, 2006). De sensitizing concepts zijn als volgt geoperationaliseerd.

Gender en transgenders in de maatschappij

Transgender

Om te kijken welke betekenissen Nederlandse media aan het concept 'transgender' geven, is gelet op hoe de respondenten de transgenders omschrijven. Daarbij is ook gelet of zij alleen transgenders zien in transitie van man naar vrouw, of ook meer fluïde gender identiteiten zoals queers voorbij zien komen, die ook onder deze term geschakeld kunnen worden (Davis, 2009).

Heteronormativiteit

Om het concept van heteronormativiteit te meten, is erop gelet of en hoe de respondenten een ‘natuurlijk’ onderscheid tussen mannen en vrouwen maken, en of zij de eerdergenoemde kenmerken van mannelijkheid en vrouwelijkheid herkennen in de Nederlandse media. Daarom is de vraag gesteld hoe mannen en vrouwen worden gerepresenteerd en of ze een verschil tussen beide sekse kunnen herkennen. Daarbij is gelet of stereotyperende kenmerken worden genoemd als rationeel, aanhankelijk, emotioneel, afstandelijk, aantrekkelijk etc. Deze kenmerken worden namelijk ook in de bestaande literatuur aan mannelijkheid en vrouwelijkheid gekoppeld (Oakley, 1998; Lauzen, Horan & Dozier, 2008; Sink & Mastro, 2016). Het doel hiervan is om te bekijken of representaties van transgenders deze stereotypes van mannen en vrouwen doorbreken, of uiteindelijk toch bevestigen.

Performativiteit

Het concept performativiteit is gemeten om te zien of de Nederlandse media niet alleen vasthouden aan bovengenoemde heteronormatieve kenmerken, maar ook ruimte bieden aan ‘andere’ genderidentiteiten en gender meer beschouwen als een sociale constructie (Butler, 1996). Daarom is gevraagd naar voorbeelden van representaties uit de media van ‘andere gender uitingen’ zoals jongens die met poppen spelen of meisjes die zich ‘mannelijk’ gedragen. Dit soort kenmerken worden namelijk volgens Butler (1996) door de maatschappij als ‘afwijkend’ gezien. Daarom is gelet op woorden van de respondenten als anders, raar, afwijkend, afkeur, non conform, ‘niet normaal’, en welke stereotype kenmerken zij wel of niet vonden ‘passen’ bij een personage, wanneer zij over representaties van andere genderidentiteiten spraken.

De Ander

Zoals gezegd worden transgenders in de maatschappij vaak als buitenstaanders gezien, die hun omgeving zouden misleiden en niet passen binnen de heteronormatieve standaarden. Daarom worden zij als de Ander neergezet (Stryker, 2006). Om te analyseren of de media deze ideeën navolgen, is gevraagd naar hoe zij tegen transgenders en hun positie in de maatschappij aankijken. Daarbij is gelet of zij transgenders ook definiëren als ‘anders’ en zich van hen distantiëren of hen juist als gelijken beschouwen. Daardoor kan gemeten worden of zij dit heersende discours over transgenders volgen of daarmee breken.

Transgenders in traditionele media

Transgender gaze; transmisogynie

Zoals eerder genoemd houdt het concept transmisogynie in dat een transgender wordt bespot of gediscrimineerd omdat hij of zij niet past binnen de bestaande ‘gender hokjes’ (Miller, 2012).

Daarbij is gebleken dat deze methode zowel identificering als distantiëring van transgenders in gang kan zetten (Miller, 2015). Om te analyseren of deze representatie aan bod komt in de Nederlandse media, is gevraagd naar of in de bekeken media een spottende of humoristische situatie te zien is. Daarbij is gevraagd naar voorbeelden en gevraagd wat het effect van deze humoristische situatie was. Zo kan gemeten worden of het gebruik van humor de kijker distantieert van het transgender personage of juist een proces van identificering in gang zet.

Transgender gaze; transfobie

Het concept transfobie staat voor de angst en verafschuwing die tegenover transgenders bestaat (Lester, 2015). In dit scenario worden transgenders vaak als crimineel of perverseling gerepresenteerd. Daarom is erop gelet of de respondenten spraken over transgenders in relatie tot bijvoorbeeld angst, criminaliteit, bedreiging, freak of perverseling. Kenmerkend voor deze representatie is daarnaast het aspect van onthulling. De identiteit van een transgender wordt aan het eind van een verhaal als een shock voor het publiek gepresenteerd (Miller, 2015). Daarom is gevraagd op welke manier de transgenderidentiteit bekend gemaakt wordt (in de vorm van bijvoorbeeld een coming out) en wat voor effect dit heeft op de kijker. Binnen deze representatie van transgenders in de vorm van transfobie valt ook nog de benadering van het ‘succes script’. Hierbij ligt de nadruk op het eindresultaat van de transitie, dat als opluchting of oplossing wordt gerepresenteerd (Atria, 2017). Om dit te meten is gevraagd naar of de nadruk meer op het transitie proces ligt of op het eindresultaat, en op welke manier dit in beeld is gebracht. Daarbij is gelet op uitspraken als ‘echt een man of vrouw geworden, goed gelukt, volledig geslaagd, prachtige vrouw, stoere man, en of de respondenten herkennen dat deze personages expliciet mannelijk of vrouwelijk gedrag vertonen, zoals sporten of winkelen. Ook is specifiek gelet op of, met name transvrouwen, werden omschreven aan de hand van hun lichaam of als seksueel object werden gezien.

Transgender gaze; Transpathetisch

Het concept transpathetisch houdt zoals gezegd in dat transgenders worden gerepresenteerd op een manier zodat er sympathie en medelijden voor hen gecreëerd wordt (Miller, 2015). Dit komt vooral tot uiting in scenario’s waarin naar voren komt hoeveel moeite transgenders moeten steken in hun transitie door pijnlijke operaties, hormonen, make-up of kledingkeuzes. Om dit concept te meten is gevraagd naar of de achtergrond of historie van transgenders is beschreven, en op welke manier dat

gedaan is. Op die manier wordt duidelijk of er een medelijden wekkend beeld is geschetst, of dat er juist luchtig over gedaan werd.

Transgenders in online media

Becoming With

Dit concept dient om aan te geven dat onlinekanalen meer aandacht besteden aan het transitieproces van transgenders, en hun identiteit en lichaam minder als vaststaande ‘objecten’ zien (Barnett, 2015). Om dit concept te meten is gelet op woorden als ‘verandering, evolutie, transitie, veranderlijkheid, en onder behandeling’ en is vervolgens verder gevraagd naar op welke manier transgenders worden afgebeeld op deze onlinekanalen en hoe er met hun transitieproces wordt omgegaan. Daarbij is van belang dat niet alleen de focus ligt op het eindresultaat ‘man’ of ‘vrouw’, maar dat het gehele proces, met overwinningen en moeilijkheden, wordt getoond (Barnett, 2015).

Queer Time

Zoals gezegd zijn onlinekanalen van groot belang voor de transgender-community omdat zij hier hun stem kunnen laten horen en elkaar steun kunnen bieden (Raun, 2015). Daardoor bieden zij een platform voor het concept van *Queer Time*, wat inhoudt dat er meer aandacht bestaat voor het ‘echte’ leven van transgenders, en alle facetten die daarbij komen kijken (Halberstam, 2005). Om dit concept te meten is gelet op of de respondenten de online representaties van transgenders meer ‘echt’ of menselijker vonden dan de traditionele representaties. Ook is gevraagd naar hoe de desbetreffende media van invloed kunnen zijn op kijkers en welke verschuivingen ze in ideeën over gender teweeg kunnen brengen. Daarbij is gelet op woorden als ‘community, zelfexpressie, groepsvorming, stem laten horen, sociale acceptatie, steun bieden, motivatie voor anderen, problemen delen, vriendschappen sluiten, taboe-doorbreken’.

Commodification of Indifference

Dit concept dient om aan te geven dat online media, naast dat ze transgenders minder als vaststaande objecten representeren en steun bieden, ook een proces van commodificatie voortzetten (Magnet, 2007; Siebler, 2012). Om dit concept te meten is erop gelet of de respondenten dit ook aangaven door uitspraken te doen over het promoten van transitie of het kopen van producten, zoals Siebler (2012) ook in zijn artikel aangaf, en of de respondenten daardoor stereotypes alsnog in online media terugzagen.

3.5 Data-analyse

Na het afnemen van de interviews zijn alle interviews getranscribeerd. Vervolgens is een thematische analyse uitgevoerd om patronen in de interviews te kunnen herkennen en uiteindelijk overkoepelende, dominante thema's te kunnen formuleren. Een thematische analyse is een gestructureerde manier om data te analyseren en is volgens Boeije (2010) de kern van kwalitatief onderzoek doen. Deze methode is daarom niet strikt gebonden aan een specifieke onderzoeksmethode, maar flexibel inzetbaar (Braun & Clarke, 2008). Daarnaast is een thematische analyse bruikbaar om grote hoeveelheden data te analyseren en deze data overzichtelijk te maken (Braun & Clarke, 2008). Braun en Clarke (2008) stellen dat er twee benaderingen zijn van een thematische analyse, namelijk een inductieve en een deductieve benadering. Een inductieve manier betekent dat de thema's zoveel mogelijk uit de data zelf voortvloeien. Een deductieve benadering houdt in dat de thema's voortkomen uit reeds bestaande concepten en theorieën (Braun & Clarke, 2008). In dit onderzoek is een combinatie van een deductieve en een inductieve benadering toegepast. Inductie is gebruikt om zo dicht mogelijk bij de data van de interviews te blijven en de uitspraken van de respondenten zo min mogelijk te 'sturen'. Dit betekent echter niet dat de concepten uit het theoretisch kader niet in acht zijn genomen tijdens het analyseren van de data. De data zijn dus ook op een deductieve manier geanalyseerd en bevinden zich niet in een 'epistemologisch vacuüm' (Braun & Clarke, 2008, pp. 13). Zo is er in dit onderzoek zowel sprake van een concept-driven als een data-driven benadering (Schreier, 2013).

Alvorens het formuleren van overkoepelende thema's, is de thematische analyse gestart met het coderen van de data (Boeije, 2010). Coderen houdt in dat elk data segment een titel krijgt die de inhoud van dat segment samenvat (Boeije, 2010). Het codeerproces heeft drie fases doorlopen (Corbin & Strauss, 2008). In het eerste stadium, tijdens het open coderen, is de data in kleine stukjes verdeeld en vervolgens gecategoriseerd en geanalyseerd (Boeije, 2010). Hierbij was het van belang om nog geen onderscheid te maken in relevantie van de data, omdat in dit stadium nog niet duidelijk was welke data bruikbaar zijn en welke niet (Boeije, 2010). Volgens Boeije (2010) stimuleert het open coderen een thematische benadering van de data, doordat de data wordt gegroepeerd en met elkaar wordt vergeleken. Op die manier konden data segmenten dezelfde codes krijgen, waardoor de eerste patronen in de data zichtbaar werden. Daarbij ging het niet om het 'simpel labelen' van de data segmenten, maar om het constant stellen van vragen over de data (Boeije, 2010). Zo zijn codes ontwikkeld die de inhoud van de data zo volledig mogelijk omvatten. Dit eerste codeerstadium is geëindigd wanneer geen nieuwe codes meer gevonden werden ofwel saturatie plaatsvond (Boeije, 2010).

In het tweede codeerstadium, tijdens het axiaal coderen, is er verder ingegaan op de relevantie van de gevonden data segmenten. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen

hoofdcategorieën en subcategorieën. Tevens is getest of de gevonden codes genoeg de data dekten (Boeije, 2010). Dit is gedaan door de codes te testen op andere interviews. Daardoor werd ook duidelijk of de codes goed verwoord waren of nog aangepast moesten worden. Het belangrijkste doel van axiaal coderen was een onderscheid maken tussen dominante en minder belangrijke codes. Op die manier is de data gereduceerd en overzichtelijker geworden (Boeije, 2010). In dit stadium zijn ook de sensitizing concepts in gedachte gehouden. Deze concepten hebben een richting geboden aan de vragen die over de datasegmenten gesteld kunnen worden en daarmee aan de codes die ontstonden (Boeije, 2010). Het axiaal coderen heeft geresulteerd in een codeboom (bijlage C) waarin de hiërarchische verhoudingen van de codes te zien zijn. Wederom is dit stadium geëindigd wanneer saturatie bereikt was.

In het laatste stadium van selectief coderen is er gezocht naar onderlinge relaties tussen de verschillende categorieën. Waar tijdens het axiaal coderen voornamelijk de codes in de belangstelling stonden, verschoof in dit laatste stadium de aandacht weer terug naar de oorspronkelijke data, de onderzoeksvraag en het doel van het onderzoek (Boeije, 2010). Daarbij speelde de gebruikte literatuur een grote rol, en is bekeken of de thema's overeenkwamen met de literatuur of juist de literatuur tegenspraken (Boeije, 2010). Ook is er gekeken naar opvallende uitspraken en uitzonderingen. Dit stadium is geëindigd wanneer uit de nieuwe data geen nieuwe codes of thema's voortvloeiden (Boeije, 2010).

3.6 Validiteit en betrouwbaarheid

Volgens Silverman (2006) is het van belang dat een academisch onderzoek geloofwaardig is. Volgens hem wordt dit bepaald door de betrouwbaarheid en de validiteit van een onderzoek. De betrouwbaarheid verwijst naar de stabiliteit en de onafhankelijkheid van de resultaten (Altheide & Johnson, 1994; Kirk & Miller, 1986). Ook heeft betrouwbaarheid te maken met of andere wetenschappers een onderzoek zouden kunnen reproduceren (Silverman, 2006). De betrouwbaarheid van een onderzoek kan volgens Moisander en Valtonen (2006) op twee manieren gewaarborgd worden. Ten eerste kan dit door het onderzoeksproces transparant te maken en de onderzoeksmethode gedetailleerd te beschrijven (Silverman, 2006). Ten tweede kan betrouwbaarheid bewerkstelligd worden door ook het theoretisch kader transparant te maken. Op die manier wordt de invalshoek van het onderzoek en de manier van interpreteren duidelijk (Silverman, 2006). In dit onderzoek is gepoogd om aan de hand van bovenstaande criteria de betrouwbaarheid te waarborgen, door in dit hoofdstuk de verschillende codeerstadia te beschrijven. Daarnaast bevordert volgens Van Thiel (2015) een (semi)gestructureerde interviewtechniek de betrouwbaarheid van een onderzoek. Daarom is in bijlage A de topiclijst te vinden die gebruikt is in dit onderzoek, waardoor er transparantie wordt geboden en de interviews op eenzelfde manier

afgenomen zouden kunnen worden. Door deze transparantie te bieden in zowel het proces van interviewen als analyseren, kan dit onderzoek gereproduceerd worden en daarom als betrouwbaar worden beschouwd.

Daarnaast moet een onderzoek zoals gezegd ook valide zijn. Dit houdt in dat het ‘waarheidsgehalte’ van een onderzoek hoog moet zijn en dat een onderzoek daadwerkelijk meet wat het behoort te meten (Golafshani, 2003). Silverman (2006) stelt dat het daarbij van belang is om onderzoeksresultaten te testen op andere datasets. In dit onderzoek is dat gedaan tijdens het codeerproces. Daarbij eindigden alle drie de stadia wanneer saturatie bereikt was. Zoals gezegd betekent dit dat de gevonden codes of thema’s getest werden op een nieuwe dataset, in dit geval een nieuw interview, om te analyseren of ze de inhoud van de dataset dekten en er geen nieuwe bevindingen waren (Boeije, 2010). Daarnaast wordt de validiteit in dit onderzoek gewaarborgd doordat in de operationalisering de concepten uit het theoretisch kader vertaald zijn naar meetbare concepten. Op die manier is er een verband ontstaan tussen het theoretisch kader en de data uit de interviews. Dit heeft meer zekerheid gecreëerd of de beoogde concepten daadwerkelijk gemeten konden worden.

3.7 Conclusie

In dit onderzoek is een kwalitatieve onderzoeksmethode toegepast in de vorm van semigestructureerde interviews. Er zijn tien interviews gehouden met studenten in de leeftijdscategorie van 18 tot 25 jaar. Vervolgens is een thematische inhoudsanalyse op de data uit de interviews uitgevoerd, en zijn de belangrijkste thema’s naar voren gekomen. Deze zullen besproken worden in het volgende hoofdstuk.

4. Resultaten

In dit resultatenhoofdstuk zullen de belangrijkste thema's besproken worden die zijn ontstaan na het uitvoeren van de thematische analyse op de data uit de interviews. De thema's zullen in verschillende paragrafen, met bijbehorende subthema's, aan bod komen en ondersteund worden door belangrijke citaten uit de interviews. Daarbij is een verdeling gemaakt tussen de representaties van transgenders in de traditionele media (paragraaf 4.1 tot en met 4.4) en online media (paragraaf 4.5). Deze zullen respectievelijk aan bod komen en hebben beiden aparte thema's en subthema's toebedeeld gekregen, zodat er een eventueel verschil in representaties aangetoond kan worden. Daarnaast zullen deze resultaten in een theoretische context geplaatst worden, door ze te koppelen aan de sensitizing concepts die zijn voortgekomen uit het theoretisch kader. De sensitizing concepts komen niet in de volgorde van het theoretisch kader aan bod, maar zullen beschreven worden wanneer ze aansluiten bij de gevonden thema's. Daardoor wordt duidelijk of de resultaten aansluiten op bestaande theorieën of deze juist verwerpen en nieuwe inzichten geven. Ook zullen opvallende uitzonderingen die uit de interviews naar voren zijn gekomen aan het eind van elke paragraaf besproken worden. Deze uitzonderingen staan wel in relatie tot de gevonden thema's, maar sluiten hier niet naadloos op aan of spreken het gevonden thema juist tegen. In bijlage C van dit onderzoek staan diverse codebomen die een bijdrage hebben geleverd aan het vaststellen van de dominante thema's. In onderstaand overzicht (Tabel 2) is ter verduidelijking een schema opgesteld van de paragrafen in dit hoofdstuk, waarbij de titels verwijzen naar de dominante thema's die gevonden zijn, en de subtitels naar bijbehorende subthema's.

Paragraaf	Thema	Subthema's
<i>Traditionele media</i>		
4.1	De transidentiteit centraal	1. De transidentiteit moet expliciet benoemd worden 2. Transgenders als 'pioniers'
4.2	Transgenders als 'echte mannen en vrouwen'	1. Uiterlijk en gedragingen 2. Nadruk op fysieke transitie 3. Voor-na fotomomenten
4.3	Transgenders als spektakel	1. Transgenders als overdreven mannen en vrouwen 2. Coming-out als spannend moment
4.4	Transgenders als slachtoffer	1. Transgenders als buitenbeentjes 2. Transgenders als probleemgevallen

Paragraaf	Thema	Subthema's
<i>Online media</i> 4.5	Transgenders als 'mens'	1. Het 'gewone' leven 2. Persoonlijke verhalen delen

Tabel 2. Paragrafen, thema's en subthema's.

4.1 Transgenders in traditionele media; De transidentiteit centraal

Voordat verder ingegaan wordt op de verschillende specifieke representaties van transgenders, zal in deze eerste paragraaf en in paragraaf 4.2 ingegaan worden op welke algemene definitie van transgenders de verschillende traditionele media volgens het publiek tot stand brengen. Zoals eerder beschreven omvat de term 'transgender' meerdere genderidentiteiten en hoeft iemand niet een volledige transitie te zijn ondergaan om binnen deze categorie te vallen (Davis, 2009). Toch lijken de traditionele media een bepaald label aan transgenders te willen opleggen. In deze paragraaf worden eerst meer algemene opvallendheden met betrekking tot de representaties van transgenders besproken. Deze zijn onderverdeeld in twee subthema's, namelijk; 1. De transidentiteit moet expliciet benoemd worden, 2. Transgenders als pioniers.

De transidentiteit wordt expliciet benoemd

In dit eerste thema komt de expliciete benoeming van de transgender identiteit aan bod. Uit acht van de tien interviews is namelijk gebleken dat het de respondenten opviel dat wanneer transgender personages in beeld komen, altijd specifiek hun 'afwijkende' geslacht benoemd moet worden en niet 'onopgemerkt' hieraan voorbijgegaan kan worden. Zo vindt Maurits (22 jaar) dat dit vooral in het programma *Love me Gender* naar voren komt, een datingprogramma voor transgenders waarin de personages op zoek zijn naar een (heteroseksuele) partner en daardoor altijd hun genderidentiteit specifiek benoemd wordt. Hij ziet hierin een verschil met andere datingprogramma's waarin voornamelijk heteroseksuelen te zien zijn:

Stel dat ik mee doe aan een datingprogramma zou ik ook niet zeggen hee ik ben hetero en ik val op vrouwen (..) Wij worden als ijkpunt genomen. Dat is iets wat ik minder wil zien juist. Of iedereen moet zeggen ja ik ben hetero of homoseksueel of trans, of whatever of niemand hoeft het te doen (..)
- Maurits (22 jaar)

Andere respondenten noemden dit thema ook te herkennen en zagen dit zelfs als algemene trend in de Nederlandse traditionele media. Zo haalden zij vaak voorbeelden uit praatprogramma's of

spelshows aan waarin een transgender persoon te gast was. Zo merkt Willemijn (25 jaar) het volgende op:

Het is nu wel bespreekbaar en zo, maar ik heb nog steeds niet het idee dat het onderdeel is van de normaliteit. Het moet altijd maar benoemd worden. Bij een programma als Pauw of ik noem waar wat, Ranking the Stars bijvoorbeeld, zie je niet zomaar een transgender en dat het niet uitmaakt. Dat is eigenlijk heel raar ja, want het wordt nu echt neergezet van 'ja kijk wij anders zijn'. Het moet meer worden opgenomen.

- Willemijn (25 jaar)

Daarop aansluitend merkten de respondenten verder op dat wanneer transgenders aan het woord zijn in de media, de gespreksonderwerpen voornamelijk betrekking hebben op hun transgender identiteit of hun perspectieven op gender onderwerpen. Hun opinies over andere maatschappelijke onderwerpen lijken daardoor niet van belang te zijn.

(..) Maar het zou nog beter zijn als mensen in transitie of mensen met een andere genderidentiteit gewoon aan tafel zitten bij De Wereld Draait Door en praten over de formatie. Dus dat zij niet alleen uitgenodigd worden om te praten over gender onderwerpen. Dat is gewoon geen diversiteit als je dat doet als media.

- Natasja (24 jaar)

Transgenders als pioniers

Lars (21 jaar) viel het verder op dat in het programma *Hollands Next Top Model* het in eerste instantie leek alsof transgender model Loiza Lamers 'normaal' tussen de vrouwelijke deelnemers werd opgenomen, maar toen zij het programma in 2015 won, overal in de media benoemd moest worden dat zij het 'eerste transgender model' in dit programma was. Dit past bij de bevindingen van het Atria-instituut (2017), die ditzelfde thema van 'transgender als pionier' herkende in onderzoek naar de representaties van transgenders.

(..) Bij Loiza Lamers al helemaal, in elk artikel dat je leest van ja de eerste transgender winnares. Waarom staat er niet gewoon de winnares weet je wel, waarom niet waar komt ze vandaan. Ze heette eerst Lucas...het wordt altijd erbij benoemd (..) Ja ondanks dat ze transgender is, is ze toch mooi, daar gaat het toch om!

- Lars (21 jaar)

Volgens vier van de respondenten, zoals ook blijkt uit bovenstaand citaat, wordt de identiteit van transgenders dus niet alleen altijd benoemd, maar wordt ook vaak de nadruk gelegd op transgenders als ‘de eersten in hun soort’, waardoor zij als een ‘pionier’ worden afgebeeld. Dit viel de respondenten voornamelijk op met betrekking tot de representatie van Loiza Lamers als eerste transgender model in *Hollands Next Top Model* en Valentijn uit documentaire *Valentijn* zelfs als eerste transgender in Nederland. Zo omschreef Esther (23 jaar) Valentijn bijvoorbeeld als ‘iconisch’ en ‘de eerste in Nederland’ en leek zij ook volgens Annemijn (19 jaar) de eerste transgender in Nederland te zijn. Ook de andere respondenten zagen Valentijn als ‘de eerste transgender in Nederland’.

Resultaten in relatie tot theorie

Deze bovengenoemde citaten laten zien dat het de respondenten is opgevallen dat transgenders over het algemeen niet worden ingezet om te praten over andere onderwerpen dan hun genderidentiteit en dat hun transgender identiteit altijd specifiek benoemd moet worden. Daarbij worden zij vaak als ‘de eersten’ beschouwd. Deze uitspraken van de respondenten kunnen geïnterpreteerd worden in het kader van het concept van heteronormativiteit, en vooral bij het bijbehorende gedachtegoed dat de identiteit van een persoon bepaald wordt aan de hand van het (biologisch bepaalde) geslacht (Lauzen, Horan & Dozier, 2008). Wanneer iemand zich niet identificeert als man of vrouw, deze categorisering niet zichtbaar is of iemand van geslacht is verwisseld, lijken de Nederlandse traditionele media dus een ‘nadere verklaring’ te willen geven en iemand niet los te kunnen zien van zijn of haar genderidentiteit. Dit heeft als effect dat transgenders direct al een stempel van de Ander krijgen zonder dat de media een poging hebben gedaan om een transgender verder inhoudelijk te representeren. Wanneer daarbij ook nog eens wordt benadrukt dat zij de ‘eersten in hun soort’ zijn, wordt deze stempel van de Ander wederom bevestigd. Dit past zoals eerder genoemd bij de bevindingen van het Atria-instituut (2017), omdat zij in hun onderzoek ook dit thema van ‘transgenders als pioniers’ herkenden en aangaven dat er altijd een groot onderscheid wordt gemaakt tussen ‘wij’ en ‘zij’. Daarbij stelden zij dat transgenders worden gerepresenteerd als aanstichters van een nieuwe beweging waarbij de grenzen aan genderrollen worden opgezocht en uitgedaagd (Atria, 2017). Dit lijkt enerzijds meer ruimte te bieden voor de opvatting dat gender sociaal geconstrueerd is en geen vaststaand gegeven is (Butler, 1996). Anderzijds wordt hierdoor juist benadrukt dat transgenders ‘nieuw zijn’ en daardoor afwijken van de rest van de samenleving. Het feit dat transgenders dus niet binnen het stereotype van ‘man’ of ‘vrouw’ vallen, dat wil zeggen binnen het ‘cis-stereotype’ waarbij de uiterlijke biologische geslachtskenmerken overeenkomen met de gewenste, psychologische geslachtsidentiteit, bepaalt dus dat de media hen als ‘anders dan anderen’ representeren (Stryker, 2006; Miller, 2012).

4.2 Transgenders als ‘echte’ mannen en ‘echte’ vrouwen

Naast dit bovengenoemde thema, benoemden alle respondenten dat zij voornamelijk transgenders in de traditionele media zagen die een volledige transitie in de vorm van hormoonbehandelingen en operaties waren ondergaan. Zij gaven daarbij aan dat de focus in de verschillende traditionele media voornamelijk op het eindresultaat van man of vrouw lag. Daarbij viel het hen op dat in vrijwel alle programma's andere genderidentiteiten als queers, mensen die zich niet identificeren met de categorie man of vrouw of juist kenmerken van beide seksen vertonen, buiten beschouwing werden gelaten. Verschillende respondenten bekritiseerden daarom de diversiteit in de programma's. Zij zagen voornamelijk ‘echte’ mannen en ‘echte’ vrouwen, waarbij de nadruk vooral werd gelegd op de transitie van transvrouwen. Ook zagen verschillende respondenten dat dit transitieproces in beeld werd gebracht door een tijdsprong in de transitie te maken, door foto's van voor en na de transitie te laten zien. Deze observaties zullen hieronder respectievelijk aan bod komen aan de hand van de volgende subthema's: 1. *Uiterlijk en gedragingen*, 2. *Nadruk op fysieke transitie*, 3. *Voor-na fotomomenten*.

Uiterlijk en gedragingen

Zoals gezegd is uit alle interviews naar voren gekomen dat de respondenten typische mannelijke en vrouwelijke trekjes bij de transgender personages herkenden. Dit zagen zij zowel in het uiterlijk van transgenders als in gedragingen. Zo zegt Annemijn (19 jaar) het volgende:

Nou, omdat veel, en dat is misschien ook een probleem, veel van wat ik zie zijn mensen die heel erg voor de andere sekse hebben gekozen. Dus die hebben heel erg voor mannelijk zijn gekozen of heel erg voor vrouwelijk zijn gekozen. Naar vrouwelijk toe vind ik dat nog veel overdrevenner dan naar mannen toe... want transmannen zijn best wel gewoon rustig. Maar het is ook voor mij... ik heb me nooit heel erg in mijn vrouwelijkheid gevoeld dat ik begrijp dat dat heel uitgesproken aanwezig zou moeten zijn (...)

- Annemijn (19 jaar)

Ook Lars (21 jaar) sluit zich aan bij dit standpunt en merkt op dat in het programma *Hij is een Zij* het transgender-zijn vaak gereduceerd wordt tot het uiterlijk en dat daardoor stereotype ideeën over mannen en vrouwen bevestigd worden.

Ik denk bij Hij is een Zij, de titel zegt het al, ja dan krijg je weer die hokjesvorming van 100 procent man of vrouw, terwijl dat genderfluïde wat je ook hebt, genderneutraal, dat zijn mensen die daar geen duidelijk beeld bij hebben. De ene keer willen ze een spijkerbroek

aan en de andere keer een jurk. Ja dan kun je ze niet in hokjes stoppen, maar goed het is een eerste stap, alleen veel mensen beseffen niet dat een operatie niet per se nodig is, of hoeft en dat lijkt nu wel zo. Je wordt een mooie blonde bimbo met dikke tieten en als man een echte man met een spijkerbroek en een pet. Zo werkt het gewoon niet. Maar dat beeld hebben mensen gewoon.

- Lars (21 jaar)

Dit citaat past bij bestaande theorieën over gender stereotypes. Dit is te herkennen doordat deze respondent een transgender omschrijft als ‘een mooie blonde bimbo’ of als ‘een echte man met een spijkerbroek en een pet’. Dit sluit aan bij voorgaand onderzoek waarbij naar voren is gekomen dat vrouwen in de media als lustobject met ronde vormen worden gezien en van mannen verwacht wordt dat zij zich stoer kleden en er dus ‘echt’ mannelijk uitzien (Mulvey, 1989; Connell & Messerschmidt, 2005). Binnen deze theorieën bestaan naast ‘vereisten’ aan het uiterlijk, ook verwachtingen van mannelijke en vrouwelijke gedragingen, die de respondenten ook herkenden bij de transgender personages. Zo merkte Natasja (24 jaar) op dat transmannen in de verschillende programma’s te zien zijn wanneer zij naar de sportschool gaan om een gespierd, ‘echt’ mannelijk, mannelijk lichaam te krijgen. Daarnaast viel het haar op dat het voornamelijk voor transvrouwen belangrijk lijkt te zijn om ‘echte’ vrouwendingen te doen, zoals opmaken, winkelen of bh’s kopen. Drie respondenten noemden dit ook te zien in de documentaire *Valentijn*, wanneer Valentijn aan het eind van de documentaire met haar vriendinnen in het park ligt en over uitgaan en jongens praat. Geert (23 jaar) beschrijft dat zij daardoor goed past in het dominante beeld van vrouwen dat heerst in de maatschappij, en dat het zo van belang lijkt te zijn of zij door kan gaan als ‘echte’ vrouw:

Ja en daardoor past zij dan uiteindelijk heel goed in het idee wat wij van vrouwen hebben. Dat is ook weer een soort van probleem van ja is zij passable, past zij als vrouw zeg maar. Dat is wel, hoe ze daar zo met vriendinnen zit, dat zij dan wel een soort van ‘gelukt’ is (..)
- Geert (23 jaar)

Nadruk op fysieke transitie

Een ander thema dat de respondenten vaak benoemden is de nadruk die ligt op het transitieproces van transgenders. Daarbij ligt het zwaartepunt bij operaties en hormoonbehandelingen die invloed hebben op het uiterlijk van transgenders en ervoor moeten zorgen dat iemand er volledig uitziet als man of vrouw. Andere gebeurtenissen in het leven van transgenders lijken daardoor veel minder van belang te zijn.

Ja volgens mij ging hij ook die plastisch chirurgie doen, daar lag voor mijn gevoel wel echt de focus op (..) dat je dat dan allemaal moet doen om alleen maar jezelf te zijn of voelen (..) Ik denk dat daardoor het idee ontstaat dat je dan meteen heel erg moet veranderen. Dat het heel erg is van eerst was je vrouw en nu ben je een man. Ik heb heel erg het idee dat daar heel erg de focus op ligt (..) alsof er dan een switch in persoonlijkheid is (..) want een transgender hoeft natuurlijk ook niet te zijn dat je helemaal geopereerd bent, je kan ook gewoon transgender zijn en borsten hebben ook al voel je je man.

- Katja (21 jaar)

Uit dit citaat blijkt dat het idee gecreëerd wordt dat iemand als transgender ‘heel erg moet veranderen’, waarmee deze respondent bedoelt dat iemand qua uiterlijk moet kiezen tussen de categorie man of vrouw, en er ook verwacht wordt dat iemand er volledig als man of vrouw uit moet zien. Dit resultaat lijkt alleen behaald te kunnen worden door voor operaties en hormoonbehandelingen te kiezen. Er wordt daarbij volgens Annemijn (19 jaar) in de traditionele media nauwelijks aandacht besteed aan het psychologische proces voorafgaand aan een transitie en de keuzes en afwegingen die transgenders hebben moeten maken. Er wordt volgens haar alleen getracht om aan de hand van fysieke geslachtskenmerken de identiteit van een persoon te bepalen.

Wat de respondenten binnen dit thema als laatste benoemden, is wanneer hen gevraagd werd naar wat hen verder opviel aan de representaties van transgenders als ‘echte’ mannen en vrouwen, is dat zij voornamelijk mannen zagen in transitie naar vrouw, waarbij deze transvrouwen ‘goed gelukt’ waren, of waarbij ze in ieder geval nog middenin fysieke transities zaten om zo vrouwelijk mogelijk te worden. Daarbij zagen zij voornamelijk blanke, jonge en mooie transvrouwen. De representatie van transmannen viel hen minder op en de respondenten uitten het gevoel dat daar in programma’s minder aandacht aan werd besteed.

En ik zie wel veel meer van man naar vrouw inderdaad, ik weet niet waarom, maar misschien identificeer ik me daar ook meer mee omdat ik ook een vrouw ben. Maar misschien willen vrouwen ook wel meer hun verhaal doen en hebben mannen wel meer van ik het laat het even ofzo.

- Flora (21 jaar)

Voor-na fotomomenten

Ook merkten vijf respondenten op dat, hoewel de focus in de traditionele media ligt op de fysieke transitie, dat er niet gedetailleerd op het transitieproces wordt ingegaan. Vaak wordt er door middel van *flashforwards* of fotomomenten van voor en na de transitie, het verschil tussen vroeger en nu

getoond. Daardoor worden belangrijke, tussentijdse momenten in de transitie volgens verschillende respondenten gemarginaliseerd.

Ja ik vond het wel een beetje typisch dat ze dan met z'n allen om die tafel zaten en dat ze dan foto's in het midden hadden gelegd zo van kijk maar eens even hoe iedereen eruitzag voor de transitie. Ja dat dacht ik wel van ja... hoezo moet je dat nou weer met z'n allen bespreken (..)

- Flora (22 jaar)

Uit dit citaat blijkt dat het Flora opviel dat er een specifiek moment wordt gecreëerd om naar foto's van vroeger te kijken, waardoor het verschil met nu duidelijk gemarkeerd wordt. Ook twee andere respondenten zagen dit in de verschillende media naar voren komen. Zo stelt Maurits (22 jaar) dat hij deze representaties begrijpelijk vindt omdat mensen volgens hem graag een 'eindpunt' willen zien zodat ze iemand in de vertrouwde hokjes van man of vrouw kunnen plaatsen. Annemijn (19 jaar) sluit zich hierbij aan en zegt dat ze dit ook herkent in de documentaire *Valentijn*, waarbij er vroeg in de documentaire al beelden van Valentijn te zien zijn als ze al ver in haar transitie is en al 'echt' op een meisje lijkt. Daarbij stellen meerdere respondenten dat de wens voor een transitie zo veel als een eigen, vrijwillige keuze wordt gerepresenteerd, zonder dat er rekening wordt gehouden met het feit dat een transgender zich van jongs af aan al met het andere geslacht kan identificeren.

Ja het is dus de hele tijd wordt ie vrouw, wordt ie man, en wat iedereen vindt van die keuze...terwijl bij hem...het wordt helemaal niet duidelijk hoe die stappen ondergaat naar dat voor vrouw kiezen. Het is meer zo van 'oh gelukkig man' hij heeft eindelijk gekozen en dat wilden we allemaal want nu is het tenminste duidelijk.

- Annemijn (19 jaar)

Uit dit citaat blijkt dat het onderscheid tussen man en vrouw en de 'beperkte' keuze die tussen deze twee categorieën gemaakt kan worden zogenaamde duidelijkheid kan creëren voor het publiek. Maurits (22 jaar) begrijpt deze keuze van representaties, omdat hij zelf ook toegeeft dat wanneer hij iemand voor het eerst ontmoet hij onbewust iemand wil plaatsen in de categorie man of vrouw en daarbij ook de seksuele geaardheid wil vaststellen. Tegelijkertijd noemen zes van de tien respondenten de media waarin dit thema naar voren kwam daardoor 'oppervlakkig'. Zij zijn van mening dat de nadruk op de fysieke transitie een te beperkt beeld van transgenders creëert.

Resultaten in relatie tot theorie

Wanneer deze bovengenoemde citaten uit de verschillende subthema's gekoppeld worden aan de theorie, kan gesteld worden dat de traditionele Nederlandse media volgens het publiek het 'successcript' volgen, wat past binnen de transfobische benadering van de *transgender gaze* (Miller, 2015). Daarin ligt de nadruk op transgenders die 'goed gelukt' zijn. Daardoor ontstaat het idee dat een transgender iemand is, die een volledige transitie heeft ondergaan, waarbij zowel het uiterlijk als gedragingen passen bij het gewenste nieuwe geslacht. Dit wordt versterkt door de foto's die te zien zijn en die duidelijk het onderscheid aantonen tussen een personage voor de transitie en daarna (Miller, 2015). Doordat vaak al vooruitgeblikt wordt op het eindresultaat van de transitie, worden het psychologische proces of andere kleine veranderingen overgeslagen. Op die manier focussen de Nederlandse traditionele media voornamelijk op het uiterlijk van transgenders en daarmee of iemand 'passable' is als 'echte' man of vrouw. Daardoor werkt deze representatie binnen dit thema als een soort geruststelling, doordat de bestaande hokjes van 'man' en 'vrouw' niet worden uitgedaagd. Dit lijkt volgens de respondenten vooral voor transvrouwen in de verschillende media te gelden, aangezien zij voornamelijk 'echte' vrouwen zien, die binnen het Westerse schoonheidsideaal van mooie, jonge en slanke vrouwen vallen (Connell & Messerschmidt, 2005). Deze laatste observatie past binnen de benadering van transmisogynie, waarin de maatschappij hogere eisen stelt aan het uiterlijk van transvrouwen dan van transmannen (Miller, 2015). Daarom lijkt het voor transvrouwen van groter belang te zijn om op een 'echte' vrouw te lijken, wordt daar meer aandacht aan besteed en valt dit waarschijnlijk daarom ook meer op in de media.

Uitzonderingen

Sommige respondenten benoemden echter deze nadruk op de transitie en het bevestigen van 'typische' mannelijke of vrouwelijke uiterlijkheden en gedragingen als begrijpelijk, waardoor zij minder kritiek uitten zoals in bovenstaande citaten. Zij stelden dat het voor sommige transgenders daadwerkelijk het ultieme doel om er zo veel mogelijk als 'echte' man of vrouw uit te zien en daarom volledig in transitie gaan. Daarom is het volgens hen vanzelfsprekend dat de media hen ook op die manier afbeelden. Zo noemden sommigen het 'goed' of 'mooi' om te zien wanneer iemand zijn of haar gewenste eindresultaat had bereikt en tevreden was met zichzelf.

Daarnaast benoemden vier respondenten een aantal uitzonderingen waarbij zij ook andere genderidentiteiten in de media zagen die niet als 'echte' man of vrouw werden gerepresenteerd. Drie respondenten noemden vooral het programma *Geslacht!* als uitzondering. Zo beschreef Natasja (24 jaar) bijvoorbeeld dat het programma minder uitgaat van een binair verschil tussen mannen en vrouwen en meer de concepten van mannelijkheid en vrouwelijkheid onderzoekt. Daardoor besteedt het programma volgens haar meer aandacht aan het gehele spectrum van genderidentiteiten en kan

dit mensen helpen beter de achterliggende psychologie en veranderlijkheid van gender te begrijpen. Daarmee daagt dit programma volgens haar als een van de weinige het concept van heteronormativiteit uit, en bestaat er meer ruimte om gender als een constructie te zien die gevormd wordt door meerdere politieke, sociale of economische aspecten (Butler, 1996; Schippers, 2007).

4.3 Transgenders als spektakel

Het derde thema heeft betrekking op het creëren van een spektakel rondom de representatie van transgenders in de traditionele media. Alle respondenten herkenden in de verschillende traditionele media enige vorm van spektakel. Dit werd volgens hen gecreëerd door een personage of gebeurtenis aan te dikken of een humoristische situatie te schetsen. Opvallend was dat de respondenten deze representaties als negatief beoordeelden. Zij waren van mening dat deze een verkeerd beeld schetsen van transgenders. Binnen dit thema zijn de volgende subthema's te onderscheiden: 1. *Transgenders als overdreven mannen en vrouwen*, 2. *De coming-out als spannend moment*.

Transgenders als overdreven mannen en vrouwen

Van alle programma's die de respondenten gezien hebben, noemden zij het programma *Louisa en Rosanna: Onze Transgender Liefde* allemaal als meest opvallend. Daarbij verwezen zij regelmatig naar de extreme verschijningen van deze personages, waarbij de aandacht ligt bij hun opvallende uiterlijk en de humoristische situaties die te zien zijn. Zo beschrijft Annemijn (19 jaar) het transvrouw karakter Louisa als volgt:

Latex pakkie en lang haar, neonnagels heel dragqueen achtig, dus extreem wat een vrouw zou hebben als ze over hormonaal was dan... dat uitvergroot.

- Annemijn (19 jaar)

Uit dit citaat blijkt dat Louisa gerepresenteerd wordt in een extreme versie van haar vrouwelijkheid, wat voor deze respondent eigenlijk als 'te veel' wordt neergezet. Andere respondenten vonden dat dit geen goed beeld schept van transgenders, omdat het dan lijkt alsof iemand alleen transgender kan zijn wanneer diegene extreme uitingen van zijn of haar geslacht vertoont. Daardoor wordt zij als een karikatuur van zichzelf neergezet. Ook Willemijn (25 jaar) is het hiermee eens en benoemt opvallendheden aan het uiterlijk van Louisa:

Nee die die vrouw had echt kleren aan die drie maten te klein waren waar die tetten echt uit vielen, en op een buurtfeest, dat ze er dan hikkend naast staat van 'ik ben zo dronken. Ja

persoonlijk vind ik dat best wel leuk dat soort types, maar ik denk van ja, hoe dat allemaal nu wordt neergezet in de media... vond ik niet echt goed voor het beeld van transgenders

- Willemijn (25 jaar)

De verschillende respondenten spraken daarnaast over de humoristische situaties die te zien zijn in dit programma. Deze versterkten volgens velen ook de ‘extreme, karikaturiserende verschijningen’ van beide personages. Zo beschrijft Joris (23 jaar) een aantal situaties die hij wel als humoristisch zag, maar waardoor hij tegelijkertijd zich niet met deze transgender personages kon identificeren.

(..) Ik snap de humoristische aanpak, maar daardoor is het wel dat ik het totaal niet serieus neem. Je dikt het zo aan dat het niet meer serieus genomen kan worden, en dat je dus al die scenes ziet dat zij weer beschonken is of dat ze in de auto zitten met hele domme gesprekken, en dat ze bezig zijn met uitzoeken van gordijnen... Ja als je een punt wil maken, als je ergens iets uit wil halen, of een boodschap wil geven, dan is dit totaal het verkeerde programma want je bent gewoon naar plat vermaak aan het kijken.

- Joris (23 jaar)

Uit dit citaat blijkt dat deze respondent een serieuze noot mist, om identificering met deze personages tot stand te brengen. Het gebruik van humor heeft zo een negatief effect op de representaties van transgenders. Ook andere respondenten gaven aan zich niet met deze personages te kunnen identificeren, ondanks dat ze hen vaak wel grappig of sympathiek vonden. Daarbij gaf Annemijn (19 jaar) aan dat dit niet lag aan het feit dat de personages transgender zijn, maar dat er te veel elementen in het programma aanwezig zijn die de respondenten te veel prikkels geven. Maurits (22 jaar) viel dit ook op en beschreef hen bijvoorbeeld als circusdieren of ‘twee gekkies’ vanwege hun extreme uiterlijk, hun overdreven, humoristische situaties en noemde hij ook het feit dat de personages in een woonwagenkamp wonen als ‘te veel’.

Coming-out als onthulling

De respondenten zagen ook een vorm van spektakel tijdens coming-out momenten in de verschillende programma’s. Daarbij merkten zij op dat de coming-outs voornamelijk te zien zijn als ‘een onthulling’, waarbij er een speciaal moment wordt gekozen wanneer de transgender personages aan hun omgeving over hun identiteit vertellen.

Dan ging het bijvoorbeeld over hoe de familie reageerde ofzo... dat is wat ik me een beetje ervan herinner. Dat dan toch weer de focus lag op hoe de omgeving reageert. Er was

bijvoorbeeld een jongen, waarvan zijn klas hem alleen als jongen kende en die ging toen op een gegeven moment een spreekbeurt houden dat hij geboren was als vrouw. Biologisch als vrouw en dat was wel weer zo'n big coming out onthullingsmoment (..)

- Natasja (24 jaar)

Uit bovenstaand citaat, dat betrekking heeft op het programma *Hij is een Zij*, komt naar voren dat het coming-out moment als specifiek en speciaal moment gemarkeerd wordt. Joris (23 jaar) herkent dit ook in ditzelfde programma en ziet het coming-out moment ook als karikatuur voorbijkomen, wanneer een personage een taart krijgt voor haar coming-out.

Ja ik weet niet, er zit ergens ook wel weer dat karikaturiserende in en ik moet ook zeggen, als ik zo'n piemeltaart aangereikt zou krijgen, dan denk ik niet dat ik dat chill zou vinden om te eten (...) Ja het is wel een beetje een spektakel.

- Joris (23 jaar)

De respondenten benoemden vooral in het programma *Love Me Gender* een spektakel te herkennen. Dit zagen zij in situaties waarin de personages op date gaan met iemand en er een moment ontstaat wanneer de transidentiteit ter sprake komt. Daarbij lag volgens de respondenten de focus op de reactie van de persoon met wie de transgenders op date zijn. Ze benoemt Willemijn (25 jaar) dat het programma zo expres spannende en sensationele momenten creëert door transgenders te laten daten met iemand die niet van hun transidentiteit afweet. Daardoor wordt volgens Lars (21 jaar) de 'shock' veel groter gemaakt. Maurits (22 jaar) heeft daarbij het idee dat de programma's dit expres doen, en bewust kiezen voor met name heteroseksuele personen die geen relatie met een transgender persoon willen.

Je ziet heel erg de tegenpersoon. Ik heb een paar shots gezien van mensen die baalden, van ja die dachten oh shit.. En dan vraag ik me af of de zender, volgens mij de EO, die kandidaten dan uitkiest. Of dat ze niks zeggen of dat ze echt mensen kiezen die sowieso niet met een transvrouw of transman willen.

- Maurits (22 jaar)

Resultaten in relatie tot theorie

In het licht van de theorie kunnen bovengenoemde bevindingen in het subthema 'transgenders als overdreven mannen en vrouwen' geplaatst worden in de transmisogynistische benadering van *the transgender gaze*. Binnen deze benadering wordt humor gebruikt om een transgender af te beelden

en zijn zij in situaties te zien die de spot met hen drijven (Lester, 2015). Volgens Serano (2007) ligt binnen deze benadering vooral de nadruk op transvrouwen, en dat sluit ook aan bij de bevindingen in dit thema. Vooral het uiterlijk van Louisa valt op bij de respondenten, en in alle interviews werden haar grote borsten, dikke lippen, en uitdagende kleding genoemd. Waar de bevindingen echter niet passen in de bestaande theorie, is dat het gebruik van humor geen betrekking had tot de transidentiteit. De personages worden volgens de respondenten niet afgebeeld in een spottende situatie waarin Louisa bijvoorbeeld faalt om op hakken te lopen en Rosanna niet in staat is om mannelijke klusjes te doen. Daarnaast worden volgens Miller (2015) binnen deze benadering stereotype mannelijke en vrouwelijke eigenschappen bevestigd, zodat het publiek zich alsnog met transgender personages kan identificeren. Dat is in het geval van Louisa en Rosanna wel aan de orde, maar de respondenten gaven aan hun uitingen van mannelijkheid en (voornamelijk) vrouwelijkheid te overdreven te vinden, waardoor zij zich juist meer van deze personages gedistantieerd voelden in plaats van dat zij zich met hen konden identificeren. Daardoor waren de respondenten het unaniem met elkaar eens dat deze representaties binnen dit thema van ‘transgenders als spektakel’ een verkeerd beeld schetsen en overdreven stereotypes in stand houden. Daardoor wordt er een strikt onderscheid getoond tussen ‘normaal’ en ‘abnormaal’ wat volgens de respondenten niet goed is voor de acceptatie van transgenders in de samenleving.

Daarnaast brachten zes van de tien respondenten het moment van de coming-out in verband met een spektakel en opbouwende spanning. Deze bevindingen passen in de transfobische benadering van *the transgender gaze*, waarin de transidentiteit als *the big reveal* wordt gerepresenteerd (Miller, 2015). Daardoor wordt er volgens Lester (2015) een shockeffect gecreëerd, wat sommige respondenten ook herkenden in de coming-out scènes. Hierdoor wordt de ‘angst’ voor de ‘afwijkende’ identiteit van transgenders versterkt. Door dit subthema en bovengenoemd subthema van ‘transgenders als overdreven mannen en vrouwen’ blijkt het overkoepelende thema van ‘transgenders als spektakel’ een dominant geconstrueerd thema in de Nederlandse traditionele media te zijn. Dit bevestigt de bevindingen van Morgan, Marais en Wellbeloved (2009), die stellen dat de traditionele media over het algemeen op een sensationele of spectaculaire manier omgaan met transgenders.

4.4 Transgenders als slachtoffer

Het vierde thema dat uit de interviews naar voren is gekomen heeft betrekking tot de manier waarop transgenders als slachtoffer gerepresenteerd worden. Dit thema herkenden alle tien de respondenten in de verschillende Nederlandse traditionele media. De nadruk ligt hierin vaak op een moeilijke jeugd of problemen en de eenzame positie van transgenders in de samenleving. Daarbij

onderscheidde de respondenten twee dominante manieren die hier thematisch aan bod zullen komen, namelijk: 1. *Transgenders als buitenbeentjes* en 2. *Transgenders als probleemgevallen*

Transgenders als buitenbeentjes

Bij dit eerste subthema viel het meerdere respondenten op dat transgenders worden gerepresenteerd als mensen die buitengesloten worden van de samenleving. Zo worden transgenders vaak omschreven als buitenstaanders waarbij er een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen ‘hun wereld’ en ‘de buitenwereld’. Dat is bijvoorbeeld te zien in onderstaand citaat over de documentaire *Valentijn*:

Nee ik denk wel dat hij als een soort buitenstaander wordt neergezet. Alsof hij eerst moet veranderen en er eigenlijk alsnog nooit helemaal in zal passen.

- Katja (21 jaar)

Ook Maurits (22 jaar) zag ditzelfde thema terugkomen bij deze documentaire en vindt dat het verschil tussen een veilige huiselijke omgeving en de ‘boze buitenwereld’ duidelijk gemarkeerd wordt. Zo gaf hij als voorbeeld dat Valentijn thuis begripvolle ouders heeft, maar dat zij van haar balletleraar geen vrouwelijke rollen mag vertegenwoordigen, en hij daardoor weinig begrip voor Valentijns situatie toont. Daardoor wordt zij buitengesloten van de vrouwelijke balletrollen, terwijl in de documentaire blijkt dat zij die het liefst wil vervullen. Annemijn (19 jaar) gaf zelfs aan dat zij vond dat Valentijn als iemand met een ziekte wordt gerepresenteerd, waarbij die ‘aandoening’ ervoor zorgt dat zij afgezonderd moet worden van de rest van de wereld.

Ook stelde Natasja (24 jaar) dat dit thema terug te zien is in het programma *Hij is een Zij*, waarbij transgenders als ‘alleen op de wereld’ worden gerepresenteerd en het lijkt alsof ze geen andere mensen kennen die hetzelfde doormaken:

Ja dat vind ik wel bij Hij is een Zij, ik weet niet of ik dat goed heb onthouden, maar ik heb dat een beetje in mijn hoofd alsof die personen worden neergezet als ‘the only gay in the village’. Het lijkt alsof ze super alleen zijn, en de enige in hun omgeving die zoiets meemaakt, maar ik bedoel er zijn heel veel gay, queer of transmensen die elkaar misschien bewust of onbewust opzoeken en die gewoon superveel vrienden hebben die hetzelfde meemaken of dezelfde interesses hebben. Het lijkt me helemaal niet fijn als je als kind denkt ik ben in een verkeerd lichaam geboren, ik ga even Hij is een Zij kijken.

Dan zie je eigenlijk een best wel zielig persoon die ook nog helemaal in z’n eentje is als the only gay in the village (..)

- Natasja (24 jaar)

Uit dit citaat blijkt dus dat deze representatie volgens deze respondent niet uitnodigend werkt voor andere transgenders om uit te komen voor hun gewenste geslachtsidentiteit. Het schept volgens haar een te negatief en eenzaam beeld.

Transgenders als probleemgevallen

Het tweede subthema wat binnen dit thema van ‘transgenders als slachtoffer’ naar voren is gekomen is dat transgenders vaak als probleemgevallen worden gerepresenteerd. Zes van de tien respondenten gaven aan een ‘zielige’ of ‘zware’ verhaallijn te herkennen, waarbij transgenders vertelden over hun moeilijkheden in hun jeugd, drugsgebruik, misbruik of over de momenten wanneer zij zich niet geaccepteerd voelden door hun omgeving. Zo zegt Willemijn (25 jaar) het volgende:

Ja, het komt zo zwaar over en dat begrijp ik het want het is mooie televisie. Dat is wel waar je naar op zoek gaat als je televisie gaat maken, iets heftigs en een beetje frictie of iets wat een beetje schrijnend is. Maar het is wel jammer want dan denk je dat alle transgenders een zwaar leven hebben, zielig zijn of dood willen. Dat is ook niet heel leuk als je zelf heel jong bent en je hebt het gevoel dat je in transitie wil gaan en dat je alleen maar verhalen hoort van mensen in transitie die het super zwaar hebben. Dan denk je ook oké leuk! (..)

- Natasja (24 jaar)

Annemijn (19 jaar) herkent ook deze zware en zielige verhaallijnen, en benoemt dat dit een verkeerd beeld kan schetsen van transgenders. Zij stelt dat veel mensen een moeilijke jeugd hebben gehad of echte probleemkinderen waren. Daarbij ziet zij niet direct de oorzaak in de wens van transgenders voor een andere genderidentiteit. Zij vindt deze koppeling tussen problemen uit de jeugd van transgenders en hun verandering van geslacht dus niet vanzelfsprekend, zoals blijkt uit onderstaand citaat:

Die Jennifer die is dus helemaal emotioneel omdat ze vroeger in een weeshuis is gezet omdat ze het moeilijk vond en ze een moeilijk kind was en tot haar zestiende een super heftige jeugd heeft gehad. En dan is het voor de kijker een beetje gek waarom iets Love Me Gender heet want dat heeft wat mij betreft niet heel veel met haar gender te maken, dat ze een moeilijke jeugd heeft gehad, of in ieder geval dat zij in een weeshuis geplaatst is. Dat kan ook als je niet transgender bent... ja het kan ook wel, maar de link tussen dat zij van

geslacht is gewisseld en dat ze een moeilijke jeugd heeft gehad, wordt helemaal niet duidelijk en je weet eigenlijk ook niet waarom het allemaal onder één onderwerp wordt behandeld.

- Annemijn (19 jaar)

Deze zielige verhaallijn werd volgens verschillende respondenten ook versterkt door emotionele muziek in de programma's of de presentatoren die expres naar de jeugd en moeilijkheden van transgenders vroegen. Daardoor werd bij hen een gevoel van sentiment aangewakkerd.

(..)Arie Boomsma is natuurlijk de koning van de sentimentele tv (..) dat levert wel heel snel tranentrek-tv op met zielige verhalen en het is zo sneu, terwijl ik denk, transgenders hebben zoveel overwonnen.. homo's natuurlijk ook in een heteroseksuele wereld, maar transgenders nog veel meer en dan denk ik dat het geen tranentrek-tv hoeft te worden want die mensen zijn juist zo ongelooflijk sterk door alle beslissingen die zij hebben moeten nemen en alle haat en moeilijkheden die ze hebben moeten ervaren. Dat ik denk is het niet een keer tijd om te kijken naar de verlossing of de kracht van die mensen? Omdat ondanks de weerzin die bestaat in de samenleving tegen wie zij zijn, kiezen zij toch wat ze zelf willen zijn.

- Lars (21 jaar)

Het is daarbij opvallend dat vijf respondenten, net als in bovenstaand citaat, de wens uitspraken voor een positievere representatie van transgenders, waarbij de nadruk ligt op hun toekomst, in plaats van op hun problematische verleden. Daarbij noemden zij meerdere keren op zoek te zijn naar een 'luchtigere' representatie, waarin ook een vrolijke noot naar voren komt en de aandacht meer uitgaat naar het gevoel wat transgenders ervaren wanneer zij eindelijk door het leven kunnen gaan met hun gewenste geslachtsidentiteit. Het enige programma dat volgens de respondenten meer luchtigheid laat zien, is het programma *Geslacht!*. De respondenten gaven aan de humor van presentatrice Rianne van Dorst te kunnen waarderen, omdat zij daardoor transgenders niet als slachtoffers behandelt. Zij benoemden haar daardoor regelmatig als 'lekker direct' en 'verfrissend'. Daarnaast noemden zij ook een aantal keer dat het feit dat Rianne van Dorst geboren is als intersekse, met zowel mannelijke als vrouwelijke kenmerken, bijdraagt aan de luchtigheid van het programma. Zo noemt Maurits (22 jaar) dat het goed is dat je niet van 'van een afstand' naar een transgender kijkt, maar het perspectief te zien krijgt van een presentatrice die ook een andere genderidentiteit heeft. Daardoor kan er volgens Natasja (24 jaar) meer acceptatie en begrip voor transgenders ontstaan doordat zij zonder schaamte intieme vragen aan transgenders stelt, die een 'gewone' presentator niet zou kunnen stellen. Zo kan volgens hen het sentimentele perspectief naar

de achtergrond verdwijnen dat volgens verschillende respondenten heteroseksuele presentatoren als Arie Boomsma en Jan Kooijman creëren.

Resultaten in relatie tot theorie

Deze bovenstaande bevindingen passen bij de transpathetische benadering binnen *the transgender gaze*, waarin transgenders als zielig beschouwd worden waardoor medelijden van het publiek gewekt wordt (Serano, 2007). Echter ligt bij deze transpathetische benadering de nadruk op de moeilijkheden van de transitie, in de vorm van operaties en andere behandelingen, die transgenders hebben doorstaan om hun gewenste uiterlijk te construeren. Deze moeilijkheden komen echter niet of nauwelijks naar voren in de traditionele media. Zoals reeds beschreven in paragraaf 4.2, wordt een transitie door middel van operaties eerder als vanzelfsprekend gezien, aangezien transgenders voornamelijk als ‘echte’ mannen en ‘echte’ vrouwen worden gerepresenteerd. De moeilijkheden van transgenders lijken binnen dit thema eerder te bestaan uit gebeurtenissen uit het verleden. Volgens de respondenten worden deze gebeurtenissen heel zwaar gemaakt, en lijken transgenders per definitie een slachtofferrol aan te nemen. Doordat de moeilijkheden zo centraal staan, gaven de respondenten ook aan zich lastig te kunnen identificeren met de transgender personages, omdat hun leven voornamelijk uit dramatische gebeurtenissen lijkt te bestaan. Dit sluit aan bij de bevindingen van Miller (2012), die stelt dat dit soort representaties geen empathie bij kijkers opwekken, maar voornamelijk sympathie. Dit was te herkennen in de uitspraken van de respondenten doordat zij transgenders als ‘zielig’ omschreven en sommigen spraken over een gevoel van medelijden dat bij hen werd opgewekt.

Uitzonderingen

Er zijn ook een aantal uitzonderingen genoemd, waarbij een aantal respondenten de dramatische, sentimentele verhaallijnen en nadruk op moeilijkheden niet als negatief of medelijden wekkend beoordeelden. Zij stelden juist dat dit een realistisch beeld gaf omdat volgens hen de keuze voor een geslachtsverandering ook echt een lastig proces is waarbij veel moeilijkheden komen kijken. Dit blijkt bijvoorbeeld uit onderstaand citaat.

Het is natuurlijk wel zo, dat er ook veel drama bij komt kijken (..) Want er zijn genoeg mensen die er misschien niet eens voor uit durven te komen omdat ze bang zijn voor de reacties. Die mensen hebben het echt moeilijk gehad.

- Flora (21 jaar)

Uit dit citaat blijkt dat de respondent begrip voor de situaties van transgenders kan opbrengen en zich bewust is van het feit dat het lastig is om aan de wens voor een andere geslachtsidentiteit toe te geven. Ook andere respondenten waren het hiermee eens en stelden dat soortgelijke representaties noodzakelijk zijn om meer begrip voor transgenders en hun levensverhaal te genereren.

Nee er wordt wel gewoon meer over hun leven verteld, gewoon hoe het ging vroeger en hoe moeilijk ze het hebben gehad met zichzelf vinden (..) Het is zo 'n groot deel van hun verleden geweest dat het wel goed is dat ze het vertellen. Ik denk dat dat wel nodig is nu.
- Katja (21 jaar)

4.5 Transgenders in online media: Transgenders als 'mens'

In de bovenstaande paragrafen is aan bod gekomen op welke manieren transgenders in de traditionele Nederlandse media gerepresenteerd worden. Zoals eerder genoemd, wordt de representatie van transgenders in online media ook meegenomen in dit onderzoek. Deze paragraaf zal daarom ingaan op de Nederlandse online representaties van transgenders, waarbij het overkoepelende thema van 'transgenders als 'mens'' is gevonden. Daarbij spraken de respondenten voornamelijk over de online representaties in vergelijking tot de traditionele representaties, waardoor direct de verschillen hiertussen duidelijk werden. De bevindingen zullen wederom thematisch in deze paragraaf aan bod komen. De volgende thema's zijn na de analyse van de interviews naar voren gekomen: 1. *Het 'gewone' leven*, 2. *Persoonlijke verhalen delen*

Transgenders en hun 'gewone' leven

Binnen dit subthema viel het de respondenten op dat transgenders in online media meer als 'normale' mensen gerepresenteerd werden, in tegenstelling tot de representaties in de traditionele media, waarbij de respondenten voornamelijk vormen van spektakel en drama tegenkwamen. Zij waardeerden vooral de 'alledaagse' manier waarop onlinekanalen omgingen met andere gender identiteiten.

Over het algemeen wordt er dus veel meer normaal gedaan op onlinekanalen, waarbij er minder wordt uitvergroot. Het is het onderwerp van de dag dat wordt besproken door een vlogger, maar het is gewoon normaal, je kijkt er naar... Het is niet zo van vanavond gaan we dit zien want er komt een transgender in deze show die komt vertellen hoe het was om een operatie te ondergaan... In onlineprogramma's of vlogs is het gewoon ja ik ga deze operatie doen. Op televisie is het meer een spektakel.
- Esther (23 jaar)

Daarnaast viel het sommige respondenten ook op dat er in online media minder de focus lag op het benoemen van de transgender identiteit. Soms kwam dit helemaal niet aan bod, en andere keren werd een transgender ‘gewoon’ aangesproken en behandeld als ‘man’ of ‘vrouw’. Dit zag Annemijn (19 jaar) bijvoorbeeld naar voren komen in de rubriek ‘the naked truth’ op het online platform *The Transketeers*. Hoewel bij een transman wel littekens te zien waren, werd er niet naar zijn transitie of transgender identiteit gevraagd.

(..) daarin wordt dus niet gefocust op hoe het is om een transgender man te zijn, maar hoe het is om een man te zijn. Dat vind ik wel goed dat iemand dat hem dat vraagt, dat dat vastgelegd wordt. Want driekwart van de tijd wordt je natuurlijk ook als man gezien. Ik bedoel je weet zelf dat je transgender bent, maar dat wil je niet, want je wil een man zijn. Dus het is ook wel leuk om te zien dat iemand focust op hoe het is om een man te zijn, in plaats van ‘oh en hoe was dat dan?’ maar gewoon van oké nu heb je wat je wil en in principe kan je nu gewoon door. (..)

- Annemijn (19 jaar)

Ook waren de meeste respondenten enthousiast over het onlineprogramma *Queer Amsterdam*, waarin verschillende gender identiteiten te volgen zijn in hun dagelijks leven. Daarbij vonden meerdere respondenten dat de nadruk hierin minder op dramatische aspecten in het leven van transgenders lag, en ook positieve kanten belicht werden. Zo noemde Joris (23 jaar) dit programma daardoor onder andere subtiel en menselijk, waardoor hij zich met de personages in de serie kon identificeren.

Ja ik vond dat tof. (..) Het is heel erg gefilmd op een soort manier waarin er heel veel subtiliteit in zit. Je ziet de onzekerheden maar het wordt niet aangedikt en je ziet dat er ongemakkelijke momenten zijn, maar het zijn bovenal gewoon mensen (..) Dat zie je door een hele open manier van vertellen, dat meisje wil graag een jongen zijn en die gaat lekker vloggen. Dat is echt iets van nu, lekker tegen de camera aanpraten (..) Juist omdat het een serie is die heel erg gebaseerd kan worden op echtheid of hoe iemands echte leven is, dat je je daar veel eerder mee identificeert. De problemen die er zijn, zijn menselijk maar het wordt niet dusdanig uitvergroot of dramatisch gemaakt dat je je als niet-transgender er niet mee kan identificeren (..)

- Joris (23 jaar)

Persoonlijke verhalen delen

Binnen dit subthema staan de persoonlijke verhalen van transgenders centraal. Alle respondenten gaven aan online representaties van transgenders persoonlijker te vinden dan de traditionele representaties. Dit kwam enerzijds doordat de respondenten aangaven dichterbij de emoties van transgenders te kunnen komen, doordat er op onlinekanalen meer persoonlijke en gedetailleerde verhalen te zien en te horen zijn. Dit vonden zij vaak diepgaander dan de verhalen die de respondenten in de traditionele media tegenkwamen.

Ja je ziet ook veel meer hoe zwaar het is en wat de mensen meemaken en dan vertellen. Ik heb bijvoorbeeld ook filmpjes gekeken, dat ze het er dan moeilijk mee hadden en over zelfmoord nadachten en doordat ze transgender zijn, en dat maakt het wel veel echter. Het is heftiger ook wel, omdat dat deel wordt in de series wel een beetje naar de achtergrond gedrukt, van echt was vroeger heel erg, en nu is het goed.. En dit is gewoon ja het is gewoon erg, dus dan kom je wel veel dichterbij hun emoties.

- Katja (21 jaar)

Volgens meerdere respondenten schept dit minder afstand dan dat de traditionele media dat doen. De respondenten omschreven transgenders in online media niet als slachtoffers, zelfs niet wanneer ze hun verhaal wel heftig of emotioneel vonden. Zij zagen dit eerder als eerlijke en oprechte verhalen, die steun kunnen bieden voor andere transgenders en begrip kunnen opbrengen bij mensen die onbekend zijn met transgenders. Daardoor kunnen deze representaties mensen stimuleren om uit te komen voor hun gewenste geslachtidentiteit.

Ik denk dat zij echt wel een hele erge steun kan zijn omdat het heel fijn is om echt zo 'n persoonlijk verhaal te horen van iemand die daar zo open over is en dingen daarover vertelt. Ik denk dat dat heel fijn is. Mijn huisgenoot maakt dus ook filmpjes waarin hij dingen vertelt en dan zijn er ook reacties te zien zoals 'bedankt voor je verhaal, ik herken mezelf hier zo erg in en je hebt me echt gesteund' Ik denk dat iemand als Fleurie met zo 'n groot bereik echt mensen kan helpen en dat je misschien dan eindelijk kan accepteren wie je echt bent of uit de kast kan komen. Daar heeft zij wel voor gezorgd.

- Flora (21 jaar)

Ook Esther (23 jaar) sluit zich hierbij aan. Zij stelde dat vlogs en interviews met transgenders op andere onlinekanalen persoonlijker zijn en minder afstand creëren tussen het publiek en transgender personages. Daarbij benoemde zij dat er een dialoog kan ontstaan tussen (transgender) makers van

de vlogs en de kijkers. Daarnaast noemde zij, en andere respondenten ook, dat een dialoog gestimuleerd wordt doordat gebruikers op online content kunnen reageren en vragen kunnen stellen waar transgenders antwoord op kunnen geven. Op die manier kunnen beide partijen met elkaar in gesprek gaan.

Voornamelijk vlogs en interviews met transgenders waarbij het een stuk persoonlijker was in plaats van dat je naar aapjes zit te kijken. Het is meer een dialoog, een gesprek met een persoon waarbij je direct wordt benaderd. Dat maakt het persoonlijker (..)

- Esther (23 jaar)

Daarbij gaven meerdere respondenten dat dit, voornamelijk in vlogs, veroorzaakt wordt doordat transgenders zelf kunnen bepalen welke beelden ze laten zien en welke verhalen ze willen delen. Daarnaast noemden zes van de tien respondenten dat online representaties beter zijn voor het beeld van transgenders, omdat zij aangaven dat traditionele programma's en documentaires 'gemanipuleerd' zijn, waarmee ze bedoelen dat de beeldvorming van transgenders geconstrueerd wordt door een regisseur, montage en andere technieken die daardoor een verkeerd of gemanipuleerd beeld kunnen creëren.

Ja als iemand zijn eigen transitie filmt, dan krijg je echt een heel open beeld. Dan volg je het gewoon en iemand kan zo open zijn als hij of zij wil. En je zet het zelf online.. ja op tv wordt alles gemonteerd en moet alles gefixt worden enzo.

- Geert (23 jaar)

Resultaten in relatie tot theorie

Wanneer deze bevindingen aan de theorie gekoppeld worden, blijkt dat zij aansluiten bij de bevindingen van Fink en Miller (2014) die stellen dat stereotypes van transgenders op internet minder aanwezig zijn dan in de traditionele media. De respondenten noemden niet of nauwelijks de stereotypes te herkennen die zij wel terugzagen in de traditionele Nederlandse media. Daarom waren de respondenten over het algemeen positief over deze online representaties van transgenders, wat in lijn staat met de bevindingen van Heinz (2012), die stelt dat online representaties bijdragen aan een positiever beeld van transgenders. Dat had volgens de respondenten te maken met het feit dat onlinekanalen persoonlijker en gedetailleerder het transitie proces en 'gewone' leven van transgenders, met alle emoties die daarbij horen, in kaart brachten. Ook het feit dat transgenders, voornamelijk in vlogs, zelf de beelden filmen en bepalen welke beelden ze tonen, droeg hieraan bij. De respondenten gaven aan door deze elementen het gevoel te hebben dat zij via onlinekanalen

‘dichterbij’ transgenders konden komen dan via de traditionele media (Raun, 2015). In deze bevinding is het concept van *Becoming With* te herkennen, waarin niet de nadruk ligt op het eindresultaat van ‘man’ of ‘vrouw’ in de transitie, maar ook wordt stilgestaan bij kleine veranderingen en psychologische processen van transgenders (Halberstam, 2005).

Op die manier lijken onlinekanalen zo ook meer ruimte bieden voor het concept van *Queer Time*, wat speelt met de heteronormatieve conventies die bestaan in de maatschappij (Halberstam, 2005). De onlinekanalen zien dat het leven ‘unscripted’ is, door op een diepgaande manier de achtergrond en gevoelens van transgenders te schetsen (Halberstam, 2005). Ook noemden meerdere respondenten dat online representaties van transgenders dialogen tussen mensen kunnen stimuleren, informatie voorzienend kunnen zijn en steun kunnen bieden aan andere transgenders. Daardoor kunnen transgenders, zoals Horak (2014) en Green, Brobowicz en Ang (2015) in hun onderzoeken aangaven, via onlinekanalen een online community creëren en kan er uiteindelijk meer empathie en acceptatie voor transgenders in de samenleving ontstaan. Daardoor vonden alle respondenten dat transgenders in onlinekanalen ‘echt’ en ‘menselijk’ gerepresenteerd werden, en waren zij daarom overwegend positief hierover.

Uitzonderingen

Hoewel zoals gezegd de meeste respondenten aangaven nauwelijks stereotypes van transgenders op onlinekanalen te herkennen, gaven een aantal respondenten aan toch ook stereotypes te zien. Zo zag Natasja (24 jaar) in het programma *Queer Amsterdam* bijvoorbeeld verschillende stereotypes voorbijkomen zoals ‘de lesbische activist’ en een homoseksueel die in een bar werkt en s’ nachts optreedt. Zij relateerde haar observaties aan het feit dat ze zelf homoseksueel is, en dat haar daarom (ook subtiele) stereotyperingen eerder opvallen. Ook op het onlinekanaal van *Vice Nederland* gaven twee respondenten aan juist wel stereotypes terug te zien. Zij gaven echter aan dat deze representaties als doel hebben om bepaalde stereotypes uit te dagen en te doorbreken. Zo benoemden Joris en Geert, beiden 23 jaar, dat zij vonden dat kijkers ‘gepusht worden’ om bepaalde ‘heftige’ beelden van transgenders te accepteren. Dit was volgens hen bijvoorbeeld te zien in interviews met transgenders die in de porno-industrie werken. Daarbij werd er volgens hen open gesproken en werden intieme of ‘aanstootgevende’ scènes niet achterwege gelaten. Volgens de respondenten waren deze representaties zo erg ‘in your face’ dat het taboe rond transgenders in relatie tot pornografie doorbroken kan worden, ondanks dat een transgender wel als hyper seksueel object gerepresenteerd wordt (Espineira, 2016). In dit geval hebben de representaties van stereotypes dus een tegengesteld effect, in plaats van dat ze bestaande stereotypes bevestigen, worden ze volgens de respondenten juist doorbroken.

4.6 Conclusie resultaten

In dit resultatenhoofdstuk zijn de belangrijkste thema's besproken, die na de thematische analyse van de data uit de interviews tot stand zijn gekomen. Uit bovengenoemde resultaten is gebleken dat de Nederlandse traditionele en online media geen eenduidige betekenis geven aan transgenders. Dit sluit aan bij de bevindingen van het Atria-Instituut (2017), dat stelt dat de representaties van transgenders in de Nederlandse media niet eenzijdig zijn en meerdere betekenissen kunnen omvatten. Daarbij noemen zij dat er niet alleen stereotypes van transgenders terug te vinden zijn in de Nederlandse media, maar dat er ook ruimte bestaat voor andere representaties. Dit lijkt voornamelijk voor online representaties het geval te zijn, met enkele uitzonderingen in de traditionele media (Fink & Miller, 2014). Ondanks de veelzijdigheid aan representaties zijn er meerdere, dominante thema's en bijbehorende subthema's naar voren gekomen na het interpreteren van de data.

Zoals in het eerste thema naar voren is gekomen, blijkt dat traditionele media de neiging hebben om altijd de transgenderidentiteit van een persoon te benoemen, waarbij transgenders ook vaak als 'de eersten' of *pioniers* worden omschreven. Dit bevestigt de theorie van Stryker (2006) die stelt dat transgenders als de Ander worden neergezet omdat ze niet voldoen aan de heteronormatieve standaarden die bestaan in de samenleving. De respondenten zagen dit in online media veel minder terug. Zij gaven aan de indruk te hebben dat de transidentiteit meer als 'gewoon' of 'normaal' gerepresenteerd werd, zonder dat dit expliciet benadrukt hoefde te worden. Daarnaast zagen de respondenten vooral 'echte' mannen en 'echte' vrouwen terug in de traditionele media, dat wil zeggen; mannen en vrouwen die volledig in transitie zijn gegaan naar het andere geslacht. Dit herkenden de respondenten aan de hand van *heteronormatieve* uiterlijkheden en gedragingen van de transgender personages, waarbij vooral transvrouwen in het middelpunt van de aandacht stonden en de nadruk lag op hun fysieke, zichtbare transitie. Daarbij merkten de respondenten op dat er vaak beelden getoond werden van voor en na de transitie. Deze bevindingen sluiten aan bij theorieën van Miller (2015) en het onderzoek van het Atria-instituut (2017) die beiden het *successcript* als dominant thema erkennen, en beiden voornamelijk *transfobische*, 'goed gelukte' representaties van transgenders in de media zien. Deze 'goed gelukte' representaties zagen de respondenten in online media veel minder terug. Zij gaven aan dat de focus niet per se op de transitie of op het eindresultaat lag, en zagen meer verschillende fases transitie voorbijkomen. Dit sluit aan bij wat Halberstam (2005) *Becoming With* noemt, waarbij er meer aandacht bestaat voor het algehele proces en zo meer begrip en acceptatie in de maatschappij kan ontstaan.

Verder gaven de respondenten aan transgenders vaak te zien in de vorm van een spektakel of in een slachtofferrol. Beide thema's hebben overeenkomstig dat uitersten zijn gebruikt om een transgender te construeren. In het thema van 'transgender als spektakel' zijn bijvoorbeeld extreme

uitingen van mannelijkheid of vrouwelijkheid te zien en wordt er met spanning naar het coming-out moment toegeleefd. In het thema ‘transgenders als slachtoffers’ wordt de nadruk gelegd op transgenders als probleemgevallen of als buitenbeentje ten opzichte van de rest van de samenleving. Daarbij worden dramatische gebeurtenissen aangesneden om dit effect te versterken. Deze bevindingen passen respectievelijk binnen de *transmisogynistische* en de *transpathetische* benadering van *the transgender gaze* (Miller, 2015). Deze thema’s keerden niet terug bij de online representaties van transgenders volgens de respondenten. Zij zagen minder uitersten en vonden de verhaallijnen en gebeurtenissen minder aangedikt of overdreven. Zij noemden de representaties van transgender ‘normaler’ en ‘persoonlijker’ dan in de traditionele media, waarbij ook gedetailleerder op het transitieproces en ‘echte emoties’ ingegaan werd. Daardoor herkenden zij geen stereotypes of een proces van *Commodification of Indifference* van transgenders (Siebler, 2012). Daarbij stelden de respondenten dat dit goed is voor een dialoog tussen gebruikers en makers, terwijl ze de representaties in traditionele media vaak van ‘hogeraf’ gemanipuleerd vonden en dus een eenzijdig beeld kregen. Dit is in lijn met wat Halberstam (2005) *Queer Time* noemt, waarbij er niet meer vastgehouden wordt aan heteronormatieve conventies en online representaties een community kunnen vormen en steun kunnen bieden aan andere transgenders (Raun, 2015). Hierdoor boden deze onlinekanalen meer ruimte voor het concept van *performativiteit* (Butler, 1996).

4.7 Overzicht sensitizing concepts en resultaten

Hieronder, in tabel 3 wordt een overzicht geboden van de sensitizing concepts en de resultaten uit de interviews. Tabel 3 geeft aan dat meerdere sensitizing concepts in de interviews naar voren zijn gekomen, en geeft dus grotendeels overeenkomsten tussen de sensitizing concepts uit het theoretisch kader en de bevindingen uit de interviews aan. Dit toont een verband aan tussen het theoretisch kader en de data uit de interviews en laat daardoor zien dat dit onderzoek heeft gemeten wat het beoogde te meten. Vandaar dat dit onderzoek als valide beschouwd kan worden (Golafshani, 2003). Toch zijn er ook een aantal verschillen of uitzonderingen gevonden. In het volgende en concluderende hoofdstuk zal een antwoord gegeven worden op de hoofdvraag en zullen de verschillende bevindingen aan bod komen.

Sensitizing concepts	Relevant voor data-analyse? (X= Ja, - = Nee)	In resultaten naar voren gekomen? (X= Ja, - = Nee)
Transgender	X	X
Heteronormativiteit	X	X
Performativiteit	X	X
De Ander	X	X
Dysforische lichaam	-	-
<u>Representaties van transgenders in traditionele media; Transgender Gaze</u>		
Transmisogynie	X	X
<i>Humor; normaal/abnormaal</i>	X	X
<i>Droomwereld/escapisme</i>	-	-
Transfobie	X	X
<i>Big Reveal</i>	X	X
<i>Successcript</i>	X	X
<i>Prostitutie /randfiguur</i>	-	-
Transpathetisch	X	X
<i>Slachtoffer</i>	X	X
<i>Spiegelscènes</i>	-	-
<u>Representaties van transgenders in online media</u>		
Commodification of Indifference	X	-
Becoming with	X	X
Queer time	X	X

Tabel 3. Sensitizing concepts en resultaten

5. Conclusie

In dit onderzoek is ernaar gestreefd op antwoord te geven op de volgende hoofdvraag: *‘Op welke manier geeft het publiek betekenis aan representaties van transgenders in de Nederlandse traditionele en online media?’*. Daarbij is gepoogd om zowel op wetenschappelijk als op maatschappelijk niveau een bijdrage te leveren. Ten eerste is onderzoek naar de representaties van transgenders nog gering. Voorgaand onderzoek focust zich voornamelijk of op representaties van ‘andere genderidentiteiten’ als homoseksuelen, of op representaties van transgenders in speelfilms (Beckman, 2016). Daarbij mist ook vaak het perspectief van het publiek op deze representaties. Ten tweede staat de ondergeschikte positie van transgenders in de maatschappij steeds meer ter discussie, en is het van belang om meer begrip en acceptatie te genereren (Atria, 2017). Mediarepresentaties zijn daarvoor bruikbaar, omdat zij van invloed zijn op de manier waarop de samenleving betekenis geeft en ideeën vormt over onderwerpen als gender (Kellner, 2011).

Door middel van een receptieonderzoek, in de vorm van tien interviews, zijn de opvattingen van een publiek tussen de 18 en 25 jaar verkregen. Aan de hand van een thematische analyse over de data uit de interviews, zijn dominante thema’s naar voren gekomen. In dit hoofdstuk zal een antwoord geformuleerd worden op de hoofdvraag en zullen daarnaast een aantal beperkingen van en aanbevelingen voor dit onderzoek gegeven worden.

5.1 Conclusie; traditionele media

Uit de resultaten is gebleken dat de verschillende media transgenders op diverse manieren representeren, die soms bestaande stereotypes bevestigen, maar soms ook proberen te doorbreken (McInroy & Craig, 2015). Deze representaties hebben, zoals ook uit voorgaand onderzoek blijkt, invloed op de manier waarop het publiek betekenis geeft aan transgenders (Heinz, 2012). Met betrekking tot de representaties van transgenders in de traditionele media kunnen twee patronen herkend worden, wanneer de vier dominante thema’s met elkaar vergeleken worden. Uit die vergelijking valt op dat transgenders enerzijds als de Ander worden gerepresenteerd, door bijvoorbeeld de transidentiteit altijd te benoemen, transgenders als ‘overdreven’ personages te representeren of als slachtoffers neer te zetten, en anderzijds als ‘onzelf’ door ‘echte’ mannen en ‘echte’ vrouwen te representeren en heteronormatieve uiterlijkheden, gedragingen en relaties te bevestigen.

In de meeste gevallen zagen de respondenten voornamelijk jonge, blanke transgenders (voornamelijk transvrouwen), die volledig in transitie zijn gegaan. Het begrip transgender krijgt dus in de Nederlandse media voornamelijk een betekenis in de vorm van een ultieme ‘succesvolle’ transitie naar man of vrouw. Genderfluïde personen, die ook binnen de categorie transgender vallen, worden vaker buiten beschouwing gelaten. Dit sluit aan bij voorgaand onderzoek, waarbij ook deze

observatie naar voren is gekomen (Atria, 2017; Siebler, 2012). Daardoor passen transgenders binnen het Westerse, heteroseksuele ideaalbeeld van mannen en vrouwen (Connell & Messerschmidt, 2005). Door deze factoren wordt een heteronormatieve samenleving, en daarmee het concept van heteronormativiteit ondersteund, waarin er een traditioneel onderscheid tussen man en vrouw bestaat. Daardoor wordt er automatisch minder ruimte geboden aan het concept van performativiteit, waarin gender niet als vaststaand gegeven wordt gezien (Butler, 1996). Alles wat van de heteronormatieve standaard afwijkt, wordt gezien als ‘anders’ en wordt op een transfobische, transmisogynistische of op een transpathetische manier gerepresenteerd. Daaruit kan geconcludeerd worden dat de traditionele media een gespannen relatie tussen de ‘gewone mens’ en transgenders laten zien (Morrison, 2010). Dit sluit aan bij voorgaand onderzoek waarin ook de conclusie werd getrokken dat representaties van transgenders in de traditionele media het concept van heteronormativiteit niet uitdagen of in twijfel trekken, maar deze juist bevestigen en dat methodes uit *the transgender gaze* dit versterken (Atria, 2017; Halberstam, 2005; Siebler, 2012).

Vanuit dit perspectief blijven transgenders ‘gevangen’ in een heteronormatieve constructie en worden de grenzen aan het concept van gender niet uitgedaagd (Siebler, 2012). Echter blijkt uit de resultaten dat bijvoorbeeld het programma *Geslacht!* volgens de respondenten breekt met de heteronormatieve conventies, door een (humoristische) presentatrice te kiezen die ook een andere genderidentiteit heeft en daarom geoorloofd is om directere vragen te stellen. Dit programma werd vaak als uitzondering genoemd in vergelijking met de andere traditionele media. De Nederlandse traditionele media bevestigen zo dus niet alleen bestaande stereotypes, maar zoeken ook enigszins de grenzen aan gender op door gender meer als een veranderlijke constructie te zien en de in eerste opzicht vanzelfsprekende concepten van ‘man’ of ‘vrouw’ te bevragen (Butler, 1996). De vraag is echter waarom dit programma als enige opvallende uitzondering werd genoemd en het niet heeft geleid tot het vormen van een dominant thema. Het antwoord kan liggen bij het feit dat de rest van de programma’s meer het traditionele idee van transgenders vertegenwoordigen, namelijk een persoon die wil veranderen naar óf het ene geslacht óf het andere. Het programma *Geslacht!* is anders, zoals de respondenten ook aangaven, omdat het specifiek de concepten van man en vrouw ondervraagt en meer aandacht besteed aan genderfluiditeit. Wanneer er meer traditionele media met genderfluïde personen in de mediaobjecten waren opgenomen, zoals bijvoorbeeld praatprogramma’s waarin genderfluïde personen te gast zijn, waren de resultaten wellicht anders geweest en was de bevestiging van heteronormativiteit hoogstwaarschijnlijk minder dominant aanwezig geweest. Daardoor kan het zijn dat er in de praktijk daadwerkelijk meer aandacht voor genderfluïde personen in de traditionele media bestaat, dan in dit onderzoek naar voren is gekomen.

Daarnaast is gebleken dat de in eerste opzicht negatieve of heteronormatieve representaties door een aantal respondenten ook als positief ervaren werden. Dit onderzoek kan daarom gezien

worden als een extensie van voorgaand onderzoek, omdat voorgaand onderzoek er vanuit gaat dat traditionele media voornamelijk stereotypes van transgenders bevestigen en daarom een negatief effect hebben op de maatschappij (Siebler, 2012; McInroy & Craig, 2014). Sommige respondenten zagen bijvoorbeeld problematische of dramatische representaties binnen het thema van ‘transgenders als slachtoffers’ juist als positief, waardoor zij beter begrip voor transgenders ontwikkelden. Anderen konden begrip opbrengen voor het feit dat transgenders er als ‘echte’ mannen of vrouwen uit willen zien, en begrepen dat daarom de media hen ook op deze manier afbeelden. Zo blijkt dat wat voor de één een negatieve of stereotype-bevestigende representatie kan zijn, voor de ander als positief ervaren kan worden.

Daaruit kan de conclusie getrokken worden dat de interpretaties van de respondenten een individueel proces zijn en per persoon kunnen verschillen (McInroy & Craig, 2014). De representaties van transgenders in traditionele media zullen daarom, ondanks dat ze grotendeels vasthouden aan bestaande stereotypes, voor sommige mensen wel kunnen bijdragen aan een proces van acceptatie en nieuwe inzichten kunnen bieden. Dit is tegenstrijdig met voorgaand onderzoek, waaruit voortkomt dat representaties in de traditionele media geen respect of acceptatie tot stand kunnen brengen en voornamelijk een negatief perspectief bieden op traditionele, stereotyperende representaties van transgenders (Atria, 2017; McInroy & Craig, 2015; Miller, 2015; Morrison, 2010, Siebler, 2012).

5.2 Conclusie; Online media

Met betrekking tot de online representaties kan geconcludeerd worden dat voornamelijk de ontwikkeling van transgenders centraal staat, zowel op lichamelijk als psychologisch vlak. In online representaties gaat volgens de respondenten voornamelijk de aandacht uit naar de ‘gewone’ mens en de voortgang van hun leven, waarbij de nadruk ligt op hun persoonlijke verhaal. Daardoor is dit onderzoek een uitbreiding op voorgaand onderzoek naar online representaties van transgenders, omdat daarin naar voren komt dat onlinekanalen voornamelijk als steun voor andere genderidentiteiten dienen (Alexander & Losh, 2010). De respondenten waren positief over deze online representaties, zagen minder heteronormatieve stereotypes terug en meer verschillende fases in de transitie. Daardoor konden zij zich over het algemeen beter met transgender personages identificeren dan met personages in de traditionele media. Daarom is het van belang om online representaties verder te integreren in (onderzoek naar) de beeldvorming van verschillende seksuele geaardheden of geslachtsidentiteiten, omdat deze representaties volgens de respondenten dus diepgaander en ‘echter’ zijn dan in de traditionele media. Zo zou meer begrip en acceptatie ontwikkeld kunnen worden (McInroy & Craig, 2014).

Echter moet ook stilgestaan worden bij waarom de respondenten overwegend positief waren over de online representaties van transgenders en geen of nauwelijks stereotypingen herkenden, terwijl uit onderzoek blijkt dat ook online media stereotypes vertegenwoordigen en transgenders commodificeren (Siebler, 2012). Dit kan te wijten zijn aan het feit dat de gekozen online media voornamelijk ‘pro-transgender’ zijn en er om bekend staan te willen breken met de bestaande hokjes van ‘man en vrouw’ (zoals *Queer Amsterdam*, *The Transketeers* en *Vice*) en ook meer genderfluïde personen te vertegenwoordigen (Peters, 2017). Ook is het aannemelijk dat vlogs gemaakt door of voor transgenders ook ditzelfde doel hebben en vooral een positief en stereotype-doorbrekend beeld willen overbrengen (Raun, 2015). Van hieruit geredeneerd is het begrijpelijk dat de respondenten nauwelijks stereotypen terugzagen. De vraag is of dit een realistische weergave biedt van online representaties van transgenders in de Nederlandse media, omdat er hoogstwaarschijnlijk ook meer stereotyperende of negatieve representaties online te vinden zijn.

Daarnaast kan deze uitkomst ook te wijten zijn aan een ander fenomeen. Siebler (2012) stelt namelijk dat het publiek vanzelfsprekend films en televisieprogramma’s als fictie categoriseren, en dat onlinekanalen meer als ‘de realiteit’ geconsumeerd worden (Siebler, 2012, pp. 94). Daardoor heerst er volgens hem teveel het idee dat deze online representaties van transgenders ‘echter’ en daarom beter zijn, en is het mogelijk dat de respondenten daardoor minder kritisch op deze online representaties waren. Vanuit dit perspectief kan de validiteit van dit onderdeel van dit onderzoek enigszins in twijfel worden getrokken. De mogelijkheid bestaat namelijk dat de respondenten niet volledig objectief zijn gebleven tijdens de interviews, door hun perspectief op online representaties van transgenders alleen af te laten hangen van het feit dat deze online te zien waren (Siebler, 2012; Farber, 2017).

5.3 Praktische toepassingen

De resultaten uit dit onderzoek kunnen ook een aantal praktische inzichten bieden. Zoals is gebleken, worden stereotypes doorbroken, maar worden ook nog altijd door de (traditionele) media voortgezet. Daardoor reist de vraag hoe er in de toekomst nog meer met stereotypes gebroken kan worden. Dit onderzoek heeft inzichten geboden in perspectieven van het publiek, die volgens het Atria Instituut (2017) ook van belang zijn voor journalisten en filmmakers en tv-makers. De resultaten uit dit onderzoek kunnen bijdragen aan een bewustwordingsproces waardoor deze makers zich kunnen realiseren wat voor impact hun mediarepresentaties hebben op het publiek. Daarnaast moeten zij zich ook bewust worden van de actieve rol die zij bekleden in het creëren van dominante stereotypingen in de media, en daarbij realiseren dat zij de verantwoordelijkheid kunnen nemen om deze stereotypingen te nuanceren of te doorbreken door transgenders op een andere manier in beeld te brengen (Atria, 2017).

Daarnaast is gebleken dat representaties van transgenders niet per se de heteronormatieve samenleving uitdagen en vaak transgenders representeren die volledig in transitie van man naar vrouw zijn gegaan. Het is mogelijk dat hier een dieperliggend ‘probleem’ aan ten grondslag ligt. Zoals gezegd is de terminologie in de afgelopen veranderd van ‘transseksueel’ naar ‘transgender’ (Atria, 2017). De term transseksueel werd gebruikt om aan te geven dat iemand in transitie was gegaan naar het ‘andere’ geslacht, waarbij de keuze bestond uit óf man óf vrouw (Norwood, 2013). De nieuwe term transgender is aangenomen met als doel om meerdere genderidentiteiten erbij te betrekken en deze ‘beperkte’ keuze tussen man en vrouw uit te breiden naar meer genderfluïde opties (Atria, 2017). Echter, lijken de termen ‘transseksueel’ en ‘transgender’ veel op elkaar waardoor deze nieuwe term nog steeds een beperkte keuze tussen man en vrouw kan impliceren en verwarring kan scheppen. Daarom zou het goed zijn om deze terminologie te heroverwegen en een meer overkoepelende term aan te nemen zodat het duidelijk is dat meerdere genderidentiteiten binnen deze categorie vallen. Daardoor is het mogelijk dat transgenders in de toekomst minder geassocieerd worden met het uiterlijk en gedragingen van ‘echte’ mannen en vrouwen en dat daardoor, zowel in de maatschappij als in de media, meer ruimte en acceptatie ontstaat voor genderfluïde personen.

Verder is gebleken dat online representaties minder stereotypes lijken voort te zetten, maar het probleem van deze online representaties is echter, zoals meerdere respondenten ook aangaven, dat deze online media (nog) niet het grote publiek bereiken. Het zijn programma’s, websites of vlogs die het publiek zelf moet opzoeken, waardoor deze content minder toegankelijk is dan de traditionele media, die het publiek ‘gewoon voorgeschoteld’ krijgen. Daarbij bestaan er ook nog steeds huishoudens die geen toegang tot internet hebben, en daarmee geen toegang tot deze online representaties (Chen & Wellman, 2005; CBS, 2016). Daarom zullen waarschijnlijk voorlopig de traditionele representaties van transgenders nog domineren in de maatschappij. Online makers zullen in de toekomst strategieën moeten bedenken hoe zij meer publiek kunnen werven voor hun onlinekanalen. Dit kan bijvoorbeeld door meer aandacht voor online representaties van transgenders in de traditionele media als kranten en televisieprogramma’s te genereren, zoals nu ook steeds vaker gebeurt (Atria, 2017).

De vraag volgt verder hoe het publiek toegang kan krijgen tot goede, voorlichtende beeldvorming van transgenders als ze voornamelijk stereotypes te zien krijgen, of wanneer ze geen toegang tot de verschillende media hebben of willen. Volgens meerdere respondenten kan dit tot stand gebracht worden door educatie te richten op andere genderidentiteiten waardoor kinderen in hun jonge levensjaren al vertrouwd gemaakt worden met andere genderidentiteiten (Siebler, 2012). Ook voor oudere mensen zullen er volgens Siebler (2012) voorlichtingen moeten komen, bijvoorbeeld op kantoren of vanuit de gezondheidszorg. Daardoor kan er meer begrip voor en meer

nieuwsgierigheid naar andere genderidentiteiten ontstaan, waardoor het publiek wellicht eerder uitwijkt naar de verschillende media om informatie over transgenders op te zoeken en content te bekijken.

5.4 Beperkingen en aanbevelingen vervolgonderzoek

Nu dit onderzoek volbracht is, kunnen enkele beperkingen van dit onderzoek en suggesties voor vervolgonderzoek gegeven worden. In dit onderzoek zijn ten eerste alleen Nederlandse traditionele en online media geanalyseerd. Dit is enerzijds goed geweest omdat Nederland als vooruitstrevend land, vanwege haar tolerante imago tegenover ‘afwijkende’ identiteiten, als voorbeeld voor andere landen kan dienen en zo kan bijdragen aan de acceptatie van transgenders in de samenleving (Buijs, 2012). Anderzijds zijn deze resultaten gebaseerd op resultaten uit één land en zijn ze daarom lastiger te generaliseren wanneer bijvoorbeeld de resultaten in een Europese context worden geplaatst. Om ook daar iets over te kunnen zeggen zouden in een vervolgonderzoek ook mediarepresentaties uit andere Europese landen meegenomen kunnen worden. Uit onderzoek blijkt namelijk dat er nog steeds grote verdeeldheid onder de Europese bevolking heerst over de opvattingen over transgenders (Kuyper, 2016). Vervolgonderzoek dat ook Europese representaties in acht neemt, zou daarom nieuwe inzichten kunnen bieden en kunnen bijdragen aan het vervagen van deze verdeeldheid.

Verder zijn in dit onderzoek jongeren tussen de 18 en 25 jaar geïnterviewd, die allen uit de omgeving van Amsterdam kwamen. Deze leeftijdscategorie en afkomst van de respondenten kunnen gezien worden als beperkingen van dit onderzoek. Uit voorgaand onderzoek blijkt namelijk dat jongeren uit deze leeftijdscategorie zich toleranter opstellen tegenover andere genderidentiteiten dan mensen uit andere leeftijdscategorieën, en dan met name ouderen van boven de zestig jaar (Gemeente Amsterdam, 2015). Daarin ligt ten grondslag dat jongeren over het algemeen meer ‘moderne’ opvattingen hebben over onderwerpen als gender en seksualiteit (Furlong & Cartmel, 2006). Daarbij komt ook dat uit voorgaand onderzoek is gebleken dat mensen uit steden eerder andere genderidentiteiten accepteren dan mensen van buiten de grote steden, omdat zij in steden een grotere kans hebben om met hen in contact te komen. Uit onderzoek van Kuyper (2016) blijkt ook dat de houding tegenover transgenders ook een verband houdt met het opleidingsniveau. De respondenten zijn allen studenten of hebben hun studie inmiddels afgerond. Alle respondenten benoemden zelf ook hun woonomgeving en opleidingsniveau als belangrijke factoren die van invloed zijn op hun uitspraken en opinie over transgenders. Daarbij gaven zij aan te begrijpen dat mensen van buiten de stad of met een lager opleidingsniveau wellicht tot andere observaties en opinies zouden komen, en zagen zichzelf als meer ‘open-minded’. Daarom is het mogelijk dat de betrouwbaarheid van dit onderzoek door bovengenoemde factoren beïnvloed is. De antwoorden van

de respondenten zouden beïnvloed kunnen zijn door hun voorkennis en achtergrond, waardoor de objectiviteit van de interviews betwijfeld kan worden. Daardoor is dit onderzoek ook lastig te generaliseren om uitspraken te doen over het perspectief van de rest van de Nederlandse bevolking. In vervolgonderzoek zou het daarom goed zijn om verschillende mensen uit andere (oudere) leeftijdscategorieën te interviewen en rekening te houden met hun woonomgeving, voorkennis en opleidingsniveau. Wellicht komen er dan andere inzichten in het onderzoek tot stand en kan dit onderzoek eenvoudiger gegeneraliseerd worden.

Daarnaast is gebleken, soms voorafgaand aan of tijdens de interviews, dat de respondenten overwegend heteroseksueel waren. Uit voorgaand onderzoek blijkt namelijk dat de geaardheid of genderidentiteit van een persoon van invloed kan zijn op het perspectief over genderonderwerpen (McInroy & Craig, 2015). Dit betekent dat bijvoorbeeld homoseksuelen, transgenders of queers tot andere inzichten zouden kunnen komen dan heteroseksuelen. Dit kwam in de interviews bij één geïnterviewde kort ter sprake, die aangaf meerdere stereotypes in het programma *Queer Amsterdam* te herkennen, terwijl anderen dit niet aangaven. Zij gaf als oorzaak haar homoseksuele geaardheid aan en de kennis over stereotypes die volgens haar uit haar geaardheid voortvloeit. Het is daarom aannemelijk dat ook andere homoseksuelen, transgenders of queers vanwege hun kennis en achtergrond tot nieuwe of gedetailleerdere inzichten zouden kunnen komen, zowel met betrekking tot traditionele als online representaties (McInroy & Craig, 2015). Daarbij blijkt ook dat hun perspectief in wetenschappelijk onderzoek, en specifiek van transgenders, onderbelicht is (McInroy & Craig, 2015; McInroy & Craig, 2014). In dit onderzoek was deze observatie van de respondent een ‘uitzondering’ en daarom was er verder binnen dit onderzoek geen ruimte om dieper op deze uitspraak in te gaan. Daarom is het aan te bevelen om in vervolgonderzoek aandacht te besteden aan soortgelijke perspectieven. Op die manier zouden ook meer online stereotypes aan het licht kunnen komen en zou er een gedetailleerdere schets van online representaties gegeven kunnen worden. Dat zou bijdragen aan de validiteit van dit onderzoek, omdat zoals eerder is gebleken, de respondenten nauwelijks online stereotypes herkenden terwijl dit wel in de literatuur naar voren kwam (Siebler, 2012).

Ook is uit de interviews naar voren gekomen dat het programma *Geslacht!* vaak als uitzondering wordt gezien. Zoals eerder genoemd is dat logisch aangezien dit programma meer aandacht besteed aan genderfluiditeit en de concepten van man en vrouw, dan de andere traditionele media. In vervolgonderzoek zou het daarom goed zijn om meer balans tussen de verschillende media aan te brengen, waardoor alle ‘soorten’ transgenders evenredig vertegenwoordigd worden. Daarbij moet wel opgemerkt worden dat dit alleen mogelijk is als de traditionele media ook daadwerkelijk alle ‘soorten’ transgenders representeren. Gezien de toenemende aandacht voor

genderfluiditeit is het aannemelijk dat meer media hier in de nabije aandacht aan gaan besteden. Daardoor zouden andere resultaten tot stand kunnen komen.

Zoals gezegd zijn er in online media nauwelijks stereotypes van transgenders gevonden, terwijl er uit voorgaand onderzoek blijkt dat die wel aanwezig zijn (Siebler, 2012; Farber, 2017). Daarom wordt de aanbeveling gegeven om in vervolgonderzoek ook andere online media te onderzoeken om te bekijken of die van invloed zijn op de huidige resultaten. Zo kan eventueel ook de generaliseerbaarheid van de resultaten bevorderd worden. Daarnaast is het mogelijk dat dit resultaat te wijten is aan het aantal interviews die afgenomen zijn voor dit onderzoek. Daarom kan in vervolgonderzoek het aantal interviews wellicht verhoogd worden, zodat meer verschillende perspectieven geanalyseerd kunnen worden. Hierdoor kunnen de generaliseerbaarheid en de betrouwbaarheid van het onderzoek verhoogd worden (Van Thiel, 2015). Ook kan de validiteit verhoogd worden doordat dan wellicht wel stereotypes in online media of commodificatie van transgenders gesignaleerd worden door de respondenten, overeenkomstig met de bevindingen uit het theoretisch kader (Siebler, 2012).

6. Referentielijst

- Acker, G. M. (2017). Transphobia Among Students Majoring in the Helping Professions. *Journal of Homosexuality*, 64, 1-19.
- Alexander, J., & Losh, E. (2010). A YouTube of One's Own? Coming Out Videos as Rhetorical Action. In C. Pullen & M. Cooper (Eds.), *LGBT Identity and Online New Media* (pp. 37-50). New York: Routledge.
- Altheide, D. L., & Johnson, J. M. (1994). Criteria for Assessing Interpretive Validity in Qualitative Research. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *Handbook of Qualitative Research* (pp. 485-499). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Amin, K. (2014). Temporality. *TSQ: Transgender Studies Quarterly*, 1(1-2), 219-222.
- Atria. (2017). *Transgender en Beeldvorming in Nederland 1991-2016*. Kennisinstituut voor Emancipatie en Vrouwengeschiedenis. [Fact sheet]. Opgehaald van https://www.atria.nl/sites/atria/files/atom/files/2017_fs_transgender_en_beeldvorming_a4df
- Barnett, J. T. (2015). Fleshy Metamorphosis: Temporal Pedagogies of Transsexual Counterpublics. In Leland, G, Spencer. & J, Capuzza. (Eds.), *Transgender Communication Studies: Histories, Trends, and Trajectories* (pp. 155-170). Lanham: Lexington Books.
- Barker, M. (1998). Film Audience Research: Making a Virtue out of Necessity. *IRIS (French/American Film Journal)*, 26, 131-48.
- Beckman, M. (2016). *Het vloeibaar maken van datgene wat gestold is geraakt. Een exploratief onderzoek naar transgenders en geestelijke verzorging in Nederland: uitgesproken behoeften & potentieel aanbod*. (Master thesis). Opgehaald van <https://vgvz.nl/wp-content/uploads/2017/07/Beckman-Het-vloeibaar-maken-van-datgene-wat-gestold-is-geraakt-GV-en-transgenders-2016.pdf>
- Bockting, W. O. (2009). Transforming the Paradigm of Transgender Health: A Field in Transition. *Sexual and Relationship Therapy*, 24(2), 103-107.
- Boeije, H. (2010). Doing Qualitative Analysis. *Analysis in Qualitative Research* (pp. 93-121). Londen: Sage Publications.
- Bornstein, K. (1965). *Gender Outlaw: On Men, Women, and the Rest of Us*. New York: Routledge.
- Borren, B. (2017, 7 februari). Serie Queer Amsterdam wil af van hokjesdenken. *Het Parool*. Opgehaald van <https://www.parool.nl/amsterdam/serie-queer-amsterdam-wil-af-van-hokjesdenken~a4459142/>
- Bowen, G. A. (2006). Grounded Theory and Sensitizing Concepts. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(3), 12-23.
- BNN-VARA. (2017). Geschiedenis BNN & VARA. [Webpagina]. Opgehaald van <https://bnnvara.nl/pagina/geschiedenis-bnn-vara>

- Buijs, L. (2012). It's Gender, Stupid! Over Hoe de Nederlandse Wetenschap en Politiek over Homofobie Heen Kijken. *Eutopia*, 30, 69-75.
- Butler, J. (1996). Imitation and Gender Insubordination. In H. Abelove, M. Aina Barale, D.M. Halperin (Eds.), *Lesbian and Gay Studies Reader* (pp. 307-320). New York: Routledge.
- CBS. (2016). *Internet; toegang, gebruik en faciliteiten*. Opgehaald van Centraal Bureau voor Statistiek website: <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=83429NED&D1=2024&D2=3-6&D3=0&D4=0,1&HD=160622-0920&HDR=G3,T,G2&STB=G1>
- Chen, W., & Wellman, B. (2005). Charting Digital Divides: Comparing Socioeconomic, Gender, Life Stage, and Rural-Urban Internet Access and Use in Five Countries. *Transforming Enterprise: The Economic and Social Implications of Information Technology* (pp. 467-497). Cambridge: MIT Press.
- Chiland, C. (2003). *Transsexualism: Illusion and Reality*. Middletown, CT: Wesleyan University Press.
- Connell, R. W., & Messerschmidt, J. W. (2005). Hegemonic Masculinity Rethinking the Concept. *Gender & Society*, 19(6), 829-859.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. Los Angeles, CA: Sage Publications.
- Cornwall, A. (1997). Men, Masculinity and 'Gender in Development'. *Gender & Development*, 5(2), 8-13.
- Costera Meijer, I., & de Bruin, J. (2003). The Value of Entertainment for Multicultural Society: A Comparative Approach Towards 'White' and 'Black' Soap Opera Talk. *Media, Culture & Society*, 25, 695-703.
- Davis, C. (2009). Introduction to Practice with Transgender and Gender Variant Youth. In G.P. Mallon (Ed.), *Social Work Practice with Transgender and Gender Variant Youth* (pp. 1-21). New York, NY: Routledge.
- Ekins, R., & King, D. (2006). *The Transgender Phenomenon*. London, UK: Sage.
- Espineira, K. (2016). Transgender and Transsexual People's Sexuality in the Media. *Parallax*, 22(3), 323-329.
- Farber, R. (2017). 'Transing' Fitness and Remapping Transgender Male Masculinity in Online Message Boards. *Journal of Gender Studies*, 26(3), 254-268.
- Fisher, D. A., Hill, D. L., Grube, J. W., Bersamin, M. M., Walker, S., & Gruber, E. L. (2009). Televised Sexual Content and Parental Mediation: Influences on Adolescent Sexuality. *Media Psychology*, 12(2), 121-147.
- Flick, U. (2002). *Qualitative Research in Psychology: A Textbook*. London: Sage.

- Furlong, A., & Cartmel, F. (2006). *Young People and Social Change*. UK: McGraw-Hill Education.
- Gagné, P., Tewksbury, R., & McGaughey, D. (1997). Coming Out and Crossing Over: Identity Formation and Proclamation in a Transgender Community. *Gender & Society*, 11(4), 478-508.
- Gemeente Amsterdam. (2015). *Factsheet LHBT'ers in Amsterdam*. [Fact sheet]. Opgehaald van <http://www.ois.amsterdam.nl/nieuws/acceptatie-van-lhbters-in-amsterdam>
- Gilbert, N., & Stoneman, P. (2015). *Researching Social Life* (4e editie). Londen: Sage Publications.
- Glascock, J. (2001). Gender Roles on Prime-Time Network Television: Demographics and Behaviours. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 45(4), 656-669.
- Golafshani, N. (2003). Understanding Reliability and Validity in Qualitative Research. *The Qualitative Report*, 8(4), 597-606.
- Gough, B., Hall, M., & Seymour-Smith, S. (2014). Straight Guys Do Wear Make-up: Contemporary Masculinities and Investment in Appearance. In S. Roberts (Eds.) *Debating Modern Masculinities: Change, Continuity, Crisis?* (pp. 106-124). UK: Palgrave Macmillan.
- Green, M., Bobrowicz, A., & Ang, C. S. (2015). The Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Community Online: Discussions of Bullying and Self-disclosure in YouTube Videos. *Behaviour & Information Technology*, 34(7), 704-712.
- Halberstam, J. (2005). *In a Queer Time and Place: Transgender Bodies, Subcultural Lives*. New York: NYU Press.
- Heinz, M. (2012). Transmen on the Web: Inscribing Multiple Discourses. In K. Ross (Ed.), *The Handbook of Gender, Sex, and Media* (pp. 326-343). Chichester, UK: John Wiley & Sons.
- Hermanowicz, J. C. (2002). The Great Interview: 25 Strategies for Studying People in Bed. *Qualitative Sociology*, 25(4), 479-499.
- Meer transgenders in Nederland na wetwijziging. (2017, 9 mei). *Het Parool*. Opgehaald van <http://www.parool.nl/binnenland/meer-transgenders-in-nederland-na-wetwijziging~a4493397/>
- Heyes, C. J. (2003). Feminist Solidarity after Queer Theory: The Case of Transgender. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 28(4), 1093-1120.
- Horak, L. (2014). Trans on YouTube Intimacy, Visibility, Temporality. *TSQ: Transgender Studies Quarterly*, 1(4), 572-585.
- Huygen, M. (2017). Dame of heer, dat zeg je niet meer. *Het NRC*. Opgehaald van <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/07/28/dame-of-heer-dat-zeg-je-niet-meer-12286505a1568267>

- Katz, E., & Liebes, T. (1990). Interacting with "Dallas": Cross cultural readings of American TV. *Canadian Journal of Communication*, 15(1), 45-66.
- Keegan, C. M. (2013). Moving bodies: Sympathetic Migrations in Transgender Narrativity. *Genders*, 57,1-29.
- Kellner, D. (2011). Cultural studies, Multiculturalism, and Media Culture. *Gender, Race, and Class in media: A Critical Reader*, 3, 7-18.
- Keuzenkamp, S., & Ross, J. A. (2012). *Worden wie je bent: Het leven van transgenders in Nederland*. Opgehaald van Sociaal Planbureau website: <https://www.scp.nl/dsresource?objectid=e0d6926d-0279-4a76-aac54b0d11a2e135&type=org>
- Kirk, J., & Miller, M. L. (1986). *Reliability and Validity in Qualitative Research*. Londen: Sage Publications.
- Knight, T. (2017). *Displacing Phallogocentrism: Fragmented Subjects & Transgendered Bodies*. (Master thesis). Opgehaald van <https://search.proquest.com/openview/089921cfb4b4693bac3037b6aca2b678/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- Knights, D., & Kerfoot, D. (2004). Between representations and subjectivity: Gender binaries and the politics of organizational transformation. *Gender, Work & Organization*, 11(4), 430-454.
- Knox, S., & Burkard, A. W. (2009). Qualitative research interviews. *Psychotherapy Research*, 19(4-5), 566-575.
- Krippendorff, K. (1980). *Content analysis. An Introduction to its Methodology*. California: Sage Publications.
- Kuyper, L. (2012). Transgenders in Nederland: Prevalentie en Attitudes. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 36(2), 129-135.
- Kuyper, L. (2015). *Jongeren en seksuele oriëntatie. Ervaringen van en opvattingen over homoseksuele, biseksuele en heteroseksuele jongeren*. Opgehaald van Sociaal Planbureau website: <https://www.scp.nl/dsresource?objectid=c899a4ac-9081-46b9-82ac75fafc213047&type=org>
- Kuyper, L. (2016). *LGBT Monitor 2016 (2e versie)*. Opgehaald van Sociaal Planbureau website: <https://www.scp.nl/dsresource?objectid=ee90d873-3116-47e0-9a6167d991faf2bf&type=org>
- Kuyper, L. (2017). *Transgender personen in Nederland*. Opgehaald van Sociaal Planbureau website: <https://www.scp.nl/dsresource?objectid=c57dbca6-a007-49f6-944cc471d93935d6&type=org>

- Kvale, S. (1996). *InterViews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Kvale, S. (2008). *Doing Interviews*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Lauzen, M. M., Dozier, D. M., & Horan, N. (2008). Constructing Gender Stereotypes Through Social Roles in Prime-Time Television. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 52(2), 200-214.
- Lester, P. M. (2015). From Abomination to Indifference: A Visual Analysis of Transgender Stereotypes in the Media. In Leland, G, Spencer. & J, Capuzza. (Eds.), *Transgender Communication: Histories, Trends, and Trajectories* (pp. 143-154). Lanham: Lexington Books.
- Magnet, S. (2007). Feminist Sexualities, Race and the Internet: An Investigation of Suicidegirls.com. *New Media & Society*, 9(4), 577-602.
- McInroy, L.B., & Craig, S.L. (2014). You Can Form a Part of Yourself Online: The Influence of New Media on Identity Development and Coming Out for LGBTQ Youth. *Journal of Gay & Lesbian Mental Health*, 18(1), 95-109.
- McInroy, L. B., & Craig, S. L. (2015). Transgender Representation in Offline and Online Media: LGBTQ Youth Perspectives. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 25(6), 606-617.
- Miller, B. (2017). YouTube as Educator: A Content Analysis of Issues, Themes, and the Educational Value of Transgender-Created Online Videos. *Social Media+ Society*, 3(2), 1-12.
- Miller, J. R. (2012). *Crossdressing Cinema: An Analysis of Transgender Representation in Film*. (Disseratie). Opgehaald van <https://search.proquest.com/openview/14e2aac66f4fbd4da515b411be0012d8/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- Miller, L. J. (2015). Becoming One of the Girls/Guys: Distancing Transgender Representations in Popular Film Comedies. In Leland, G, Spencer & J, Capuzza (Eds.), *Transgender Communication Studies: Histories, Trends, and Trajectories* (pp. 127-142). Lanham: Lexington Books.
- Moisander, J., & Valtonen, A. (2006). *Qualitative marketing research: A cultural approach*. Londen: Sage.
- Molyneaux, H., O'Donnell, S., Gibson, K., & Singer, J. (2008). Exploring the Gender Divide on YouTube: An Analysis of the Creation and Reception of Vlogs. *American Communication Journal*, 10(2), 1-14.

- Morgan, R., Marais, C., & Wellbeloved, J. R. (2009). Trans: Transgender Life Stories from South Africa. *Sister Namibia*, 21(4-5), 32-33.
- Morley, D. (2003). *Television, Audiences and Cultural Studies*. Londen: Routledge.
- Morrison, E. G. (2010). Transgender as Ingroup or Outgroup? Lesbian, Gay, and Bisexual Viewers Respond to a Transgender Character in Daytime Television. *Journal of Homosexuality*, 57(5), 650-665.
- Mulvey, L. (1989). Visual Pleasure and Narrative Cinema. *Visual and Other Pleasures* (pp.14-26). UK: Palgrave Macmillan.
- Nelson, C., Treichler, P. A., & Grossberg, L. (1992). Cultural Studies: An Introduction. In L. Grossberg, C. Nelson & P.A. Treichler (Eds.), *Cultural Studies*, 1, 1-16.
- Norwood, K. (2013). Meaning matters: Framing Trans Identity in the Context of Family Relationships. *Journal of GLBT Family Studies*, 9(2), 152-178.
- Oakley, A. (1993). Becoming a Mother. In S. Jackson, K. Atkinson, D. Beddoe, T. Brewer, S. Faulkner, A. Hucklesby, R. Pearson, H. Power, J. Prince, M. Ryan, P. Young (Eds.), *Women's Studies: Essential Readings* (pp. 198-204). New York: NYU Press.
- Peters, L. (2017, 19 juli). Deze filmmakers beantwoorden opdringerige vragen over transgenders. *Het Parool*. Opgehaald van <https://www.parool.nl/kunst-en-media/deze-filmmakers-beantwoorden-opdringerige-vragen-over-transgenders~a4507034/>
- RADAR. (2016). *Factsheet Transgenders en Discriminatie*. [Fact sheet] Opgehaald van <https://radar.nl/file/2823270/factsheet+discriminatie+transgenders+DEF.pdf>
- Raun, T. (2015). Video Blogging as a Vehicle of Transformation: Exploring the Intersection Between Trans Identity and Information Technology. *International Journal of Cultural Studies*, 18(3), 365-378.
- Transgenders durven niet uit de kast te komen. (2016, 18 februari). *Het Algemeen Dagblad*. Opgehaald van <http://www.ad.nl/gezond/transgenders-durven-niet-uit-de-kast-te-komen~a5d339d0/>
- Transgenders op scholen mogen toilet niet meer kiezen na besluit Trump. (2017, 23 februari). *De Volkskrant*. Opgehaald van <https://www.volkskrant.nl/buitenland/transgenders-op-scholen-mogen-toilet-niet-meer-kiezen-na-besluit-trump~a4466249/>
- Richards, C., Bouman, W. P., Seal, L., Barker, M. J., Nieder, T. O., & T'Sjoen, G. (2016). Non-Binary or Genderqueer Genders. *International Review of Psychiatry*, 28(1), 95-102.
- Robinson, O. C. (2014). Sampling in Interview-Based Qualitative Research: A Theoretical and Practical Guide. *Qualitative Research in Psychology*, 11(1), 25-41.
- Schippers, M. (2007). Recovering the Feminine Other: Masculinity, Femininity, and Gender Hegemony. *Theory and Society*, 36(1), 85-102.

- Schreier, M. (2013). Qualitative Content Analysis. In U. Flick (Ed.), *The SAGE Handbook of Qualitative Data Analysis* (pp. 170-183). London: Sage.
- Sedee, M. (2017, 27 juli). De 'transgendertrend' werd op televisie werd afgelopen seizoen volwassen. *Het NRC*. Opgehaald van <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/07/27/de-transitie-krijgt-focus-maar-ik-ben-niet-mijn-hormonen-12272653-a1568137>
- Serano, J. (2007). *Whipping girl: A Transsexual Woman on Sexism and the Scapegoating of Femininity*. Emeryville, CA: Seal Press.
- Shelley, C. (2008). *Transpeople: Repudiation, Trauma, Healing*. Canada: University of Toronto Press.
- Siebler, K. (2012). Transgender Transitions: Sex/Gender Binaries in the Digital Age. *Journal of Gay & Lesbian Mental Health*, 16(1), 74-99.
- Silverman, D. (2006). Credible Qualitative Research. *Interpreting Qualitative Data* (pp. 271-314). Londen: Sage Publications.
- Sink, A., & Mastro, D. (2016). Depictions of Gender on Primetime Television: A Quantitative Content Analysis. *Mass Communication and Society*, 20(1), 3-22.
- Stern, P. N. (1980). Grounded Theory Methodology: Its Uses and Processes. *Journal of Nursing Scholarship*, 12(1), 20-23.
- Stryker, S. (2006). *The transgender Studies Reader*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Takken, W. (2017, 25 augustus). Louisa en Rosanna brengen het transgenre op tv verder. *Het NRC*. Opgehaald van <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/08/25/louisa-en-rosanna-een-stap-voorwaarts-12665920-a1571075>
- Tate, C. C., Youssef, C. P., & Bettergarcia, J. N. (2014). Integrating the Study of Transgender Spectrum and Cisgender Experiences of Self-Categorization from a Personality Perspective. *Review of General Psychology*, 18(4), 302-312.
- Thiel, S. van. (2015). *Bestuurskundig Onderzoek: Een Methodologische Inleiding*. Bussum: Coutinho.
- Transgender Infopunt (2016). Cijfers. [Webpagina]. Opgehaald van <https://transgenderinfo.be/f/pers/cijfers/>
- Van der Kaaij, M. & Terpstra, J. (2017, 28 juli). Genderneutraal: zo voelen 'alle' reizigers zich welkom. *Trouw*. Opgehaald van <https://www.trouw.nl/samenleving/genderneutraal-zo-voelen-alle-reizigers-zich-welkom-~a3a808b/>
- Van den Hoonaard, W. C. (1997). *Working with Sensitizing Concepts: Analytical Field Research*. Londen: Sage Publications.
- Van Dijck, J. (2009). Users Like You? Theorizing Agency in User-Generated Content. *Media, Culture & Society*, 31(1), 41-58.

Wight, J. (2011). Facing Gender Performativity: How Transgender Performances and Performativity Trouble Facework Research. *Kaleidoscope: A Graduate Journal Of Qualitative Communication Research*, 10, 73-90.

Bijlage A: Topiclijst

Deel 1: Introductie

1. Persoonlijke gegevens

- Wat is je naam?
- Wat is je leeftijd
- Waar woon je?
- Wat voor werk doe je? Welke studie?

2. Mediagebruik

- Hoeveel uur per week kijk je televisie?
- Welke programma's/zenders kijk je?
- Hoe vaak kijk je een film/ ga je naar de film
- Welk genre/ favoriete film
- Hoeveel uur per week maak je gebruik van internet?
- Hoeveel uur per week kijk je naar online content?
- Via welke kanalen bekijk je online content?
- Waar kijk je dan naar? (Vlogs, dumpert, etc)

Deel 2: Transgenders als de Ander (Stryker, 2006; Keegan, 2014)

4. Gender in de media (*heteronormativiteit; Bornstein, 1965; Connell & Messerschmidt, 2005*)

- Hoe worden mannen en vrouwen in film/tv volgens jou gerepresenteerd?
- Hoe zie je dat?
- Zie je daarin een verschil?
- Kun je daar een voorbeeld van geven?
- Wat vind je hiervan?

5. 'Andere genderidentiteiten in de media (*Performativiteit; Bornstein, 1965; Butler, 1996*)

- Zie je ook weleens andere uitingen van mannelijkheid of vrouwelijkheid in de media?
(Bijvoorbeeld vrouwen met kort haar/ jongens die met poppen spelen)
- Hoe worden deze mensen gerepresenteerd? / kun je daar een voorbeeld van geven?
- Wat vind je daarvan?

6. Transgenders en houding tegenover transgenders (*Transgenders; Davis, 2009; SCP, 2017*)

- Hoe zie je hun positie in onze maatschappij? (Gelijk of ongelijk)

- Kun je je met hen identificeren? Waarom wel/niet?
- Hoe reflecteren de media (over het algemeen) deze positie volgens jou?
- Hoe wordt het fenomeen over het algemeen omschreven? Hoe zie jij dat?
- Wat vind je daarvan?

Deel 3: Representaties van transgenders

7. Transgenders in traditionele media: (*The transgender gaze; Miller, 2015*)

- Hoe vaak zie je transgenders in de traditionele media?
- Op welk kanaal zie je ze het vaakst?
- In welke programma's/ films/ tv-programma's? Kun je daar voorbeelden van geven?
- Wat valt je daaraan op?

Je hebt x film en/of x documentaire en/of x televisieprogramma gezien

- Op welke manier worden transgenders gerepresenteerd? * Afhankelijk van programma/film/serie zal specifiek inhoudelijk daarop ingegaan worden
 - Op welke manier wordt hun achtergrondverhaal/ historie/context geschetst? dus goede jeugd/dramatisch, problemen thuis, vroeger gepest of juist niet?
 - Hoe zien ze eruit? (Bijvoorbeeld blank/donker jong/oud)
 - Wat doen ze?
 - Is er een manier waarop hun identiteit/coming out wordt onthuld? Hoe? Op welk moment?
 - Wordt hun transitieproces afgebeeld? Zo ja, op welke manier? / hoe diep wordt hierop ingegaan?
 - Wat vind je daar opvallend aan? / Waarom vind je dat opvallend?
 - Welke (typisch) mannelijke of vrouwelijke eigenschappen herken je bij transgenders? Hoe zie je dat? (Afhankelijk van transgender man of vrouw)
Hoe wordt de omgeving/ reacties van de omgeving in beeld gebracht?
 - Hoe eindigt doc/film/programma? Is transitie voltooid? Waar wordt naartoe gewerkt/wat is het doel? Wat vind je van deze keuze om dit wel of niet te doen?
 - Zie je ook kritiek op hun voorkomen naar voren komen? In de vorm van bespotten, afstand nemen of ze 'anders vinden'?
 - Wat vind je van deze representaties? / en waarom?
- Kun je je met de personages identificeren of wordt er juist een afstand gecreëerd? Hoe?
- Heb je kritiek op deze representaties? / Waarom?
 - Wat zou je aan deze representaties willen verbeteren? en waarom?

- Wat mist volgens jou nog met betrekking tot representaties van transgenders in de traditionele media?

8. Transgenders in online media, (*Becoming with/ Queer Time/ Commodification of indifference; Halberstam, 2005; Siebler, 2012*)

- Op welke onlinekanalen zie je weleens transgenders?
- In welke onlineprogramma's/vlogs? Kun je daar voorbeelden van geven?
- Welke representatie is jou het meest bijgebleven en waarom?
- Op welke manier worden transgenders gerepresenteerd? * Afhankelijk van welke online content, zal daar specifiek inhoudelijk op ingegaan worden
- Hoe wordt omgegaan met coming out?
- Hoe komt hun historie/ levensverhaal in beeld? Dramatisch/normaal/luchtig etc
- Hoe zien ze eruit?
- Wat doen ze?
- Wat is hun functie?
- Hoe wordt er aan hun transgender-zijn door online media vormgegeven?
- Achtergrond/context geboden?
- Wordt hun transitieproces afgebeeld? Zo ja, op welke manier?
- Wat vind je daar opvallend aan? / Waarom vind je dat opvallend?
- Welke mannelijke eigenschappen herken je? Hoe zie je dat? (Afhankelijk van transgender man of vrouw)
- Welke vrouwelijke eigenschappen herken je? Hoe zie je dat? (Afhankelijk van transgender man of vrouw)
- Reageert de omgeving van de karakters op de seksuele geaardheid van transgenders/ op hun transitie? Zo ja, op welke manier?
- Wat vind je van deze representaties? / en waarom?
- Heb je kritiek op deze representaties? / Waarom?
- Wat zou je aan deze representaties willen verbeteren? en waarom?
- Wat mist volgens jou nog met betrekking tot representaties van transgenders online?

Deel 4: Verschillen en afronding

Verschil traditioneel/online

- Merk je verschillen op tussen de representaties van transgenders in offline en onlinekanalen?
- Zo ja, welke verschillen? Zoals bijvoorbeeld perspectief, verhaallijn, camerahoeken, terugkerende thema's, uitspraken

- Wat is de oorzaak van die verschillen volgens jou?
- Wat vind je van deze verschillen?

Afronding

- Heb je nog opmerkingen/vragen of suggesties?
- Hartelijk bedankt voor je deelname aan dit interview. Mocht je na afloop nog vragen hebben, kun je altijd contact opnemen door een mail te sturen.

Bijlage B: Consentformulier

Toestemmingsformulier deelname interview voor wetenschappelijk onderzoek

Contactgegevens student:

Sabine Rademaker
459560sr@eur.nl

Beschrijving

Dit onderzoek betreft een publieksonderzoek naar de representaties van transgenders. Het doel van dit onderzoek is om inzichten te verkrijgen in hoe het publiek, in een leeftijdscategorie van tussen de 18 en 25 jaar, betekenis geeft aan representaties van transgenders in de Nederlandse traditionele en online media. Wanneer je akkoord gaat om deel te nemen aan dit onderzoek, houdt dit in dat je geïnterviewd zult worden. De vragen hebben betrekking op verschillende Nederlandse programma's, series, documentaires en onlinekanalen waarin transgender personages te zien zijn.

Interview

Het interview zal ongeveer tussen de 45 en 60 minuten duren. De locatie van het interview zal in overeenstemming bepaald worden. Het interview zal worden opgenomen door middel van een geluidsrecorder. De geluidsopnames zullen alleen voor dit onderzoek gebruikt worden

Rechten

De deelname aan dit interview is vrijblijvend. Daarom is het toegestaan om het interview op ieder gewenst moment te pauzeren of te stoppen. In het laatste geval zullen de opnames verwijderd worden en verder niet gebruikt worden voor dit onderzoek. Ook is het toegestaan om vragen niet te beantwoorden of over te slaan. Daarnaast is het mogelijk om, indien gewenst, een pseudoniem te gebruiken in de interviews zodat je anoniem kunt blijven.

Vergoeding

Voor deelname aan dit interview is geen vergoeding beschikbaar.

Toestemming

Door dit document te ondertekenen geeft u aan dit document gelezen te hebben en verleent u toestemming voor uw deelname aan het interview. Dit document mag tevens ook digitaal ondertekend worden.

Datum:

Naam:

Handtekening:

Bijlage C: Codeboom

